

GM

REVIJA GLASBENE MUDINE SLOVENIJE 2/1011.78

ZAKLADNICA GLASBENIH OBLIK

Nadaljujemo z objavljanjem poglavja o glasbenih oblikah iz knjige avstrijskega muzikologa Kurta Pahlena z naslovom POSLUŠAM IN RAZUMEM GLASBO. Knjigo je prevedel dr. Primož Kuret, izšla pa bo prihodnje leto pri založbi DDU Univerzum v Ljubljani.

Lieblieh Orig. Tonart G
1. Sah ein Knabein Ros-lein stehn, Ros-lein auf der Hei-den, war so jung und mor-gerohten,
nachzuehend
Ist er schnell, es nah zu sehn, sah mit vie-len Freu-den, Ros-lein, Ros-lein

Notni zapis Schubertove pesmi Heidenroslein in izvorniku (zgoraj) ter Župančičev prevod Goethejevega besedila (spodaj).

ROŽA, RDEČA ROŽICA

Videl fant je sred poljan
rožo v prvem cveti,
dahnjeno v ta božji dan,
da obstal je ko ukopan
v radostnem zavzetju.

Roža, rdeča rožica,
roža v prvem cveti!

Fantič de: „Uberem te,
roža v prvem cveti!“
Roža de: „Oderem te,

V zgodnji dobi minnesanga in nekaj pozneje v dobi mojstrov pevcev – predvsem v nemških poznosrednjeveških mestih – je šlo pri pesmi za preprosto melodijo, ki so jo lahko spremljala glasbila. Od tod pa do viška pesemske umetnosti v 19. stoletju je dolga pot. Mi ne bomo sledili vsemu zgodovinskemu poteku (to tu tudi ni naša naloga), marveč obliki v času njenega največjega razcveta. Tu gre – čisto formalno – za različne pesemske oblike: enostavna kitična pesem – tipičen zgled je Schubertova „Heidenroslein“ – variirana kitična pesem – zgled Schubertova „Lipa“ („Lindenbaum“) –; prekomponirana pesem – zgled Schubertov „Vilinski kralj“ („Erlkoenig“).

da boš večno pomnil me,
nočem, veš, trpeti!“

Roža, rdeča rožica,
roža v prvem cveti!

Ali divji fant je ubral
rožo v prvem cveti,
Grm in fant je bil krvav,
cvetek se je le udal,
moral je trpeti!

Roža, rdeča rožica,
roža v prvem cveti!

Variirana kitična pesem pomeni: posamezne kitice besedila nimajo iste melodije. V pesmi „Lipa“ je druga kitica v molu, tretja ima povsem drugačno melodijo, medtem ko je druga kitica melodijo prve le variirala. Drugi del tretje kitice je Schubert izdelal, lahko bi rekli, kot četrto kitico: ponavljal je zadnji vrstici besedila in prenesel zadnje besede še enkrat v rahlo spremenjenem sklepu. Ta četrta kitica je glasbeno gledano vrnitev k prvi, oblika se tu zackroži in lahko kljub močnejši variaciji še govorimo o kitični pesmi.

Če pa se skladatelj odvrne od kitične oblike, pride, kot smo že rekli, do „prekomponirane“ pesmi; to še najbolj ustreza dramatični pripovedi. „Vilinski

kralj“, Goethejevo mojstrsko besedilo o ježi prestrašenega očeta skozi nočni gozd s hudo bolnim otrokom na sedlu, strahotno šepetanje vilinskega kralja, otrokove tožbe, pomirljive očetove besede, stopnjevanje grozljive atmosfere, otrokova smrt: vsega tega ne bi bilo mogoče nikoli in nikdar tako dramatično oblikovati v kitični obliki, kot je to uspelo Schubertu tu v prosti, vseskozi komponirani formi.

Med preprosto kitično obliko in prekomponirano pesemsko obliko (ki pravzaprav nima več nikakršne čvrste forme) je toliko vmesnih stopenj, kolikor je pesniških predlogov in glasbenih temperamentov. Bistveno je, da se melodije vrste *druga za drugo*. Pri manjših pesmih – morda v ljudskem tonu – sta lahko dve, pogosta je vrnitev k prvi po koncu druge melodije, s čimer nastane zelo pogosto uporabljena tako imenovana „tridelna pesemska oblika“, katere „formula“ se v določeni meri glasi A–B–A.

To formulo uporabljajo muzikologi. Prvo nastopajočo melodijo označijo z A, drugo z B. Če se prva ponovi, se seveda imenuje A. Če se ne ponovi povsem

Ta „klavirski part“ je lahko sam po sebi mojstrsko delo, lahko se v preprosti pesmi tesno drži melodije in jo podpira s harmonijami, lahko pa je tudi kar se da „barvit“ in neodvisen od melodije. Schubertova pesem „Wandern“ bi bila po melodiji preprosta ljudska pesem, toda žuborenje potoka v klavirski spremljavi jo povzdiguje v umetno pesem.

Schubert zelo ljubi vodo, tako kot za njim morda le še Debussy, ki se z najrazličnejšimi vodnimi pojavi – kot so potok, reka, jezero, dež, morje – čuti prav mistično povezanega. To se kaže predvsem v klavirski spremljavi pesmi, kjer je prostor za „tonsko slikanje“.

Pesem sodi tako k „opisni glasbi“, h kateri je pravzaprav vedno sodila, kajti če uglasbi besedilo, mora glasba poskušati, da poda vsebino besedila, ga podčrta, izčrpa znotraj lastnih možnosti. To pa ne seže vedno enako daleč: v klasiki je ostala glasba pesmi več ali manj „absolutna“, vendar je privzela v osnovi vedno značaj „razpoloženja“ besedila, ki je bilo žalostno ali veselo, razposajeno ali razmišljajoče. Tako je že pri Italijanih, denimo pri Pergolesiju in Scar-

tako kot prvič in variira, se označi z imeni A¹, A², A³ in tako dalje.

To bomo videli tudi pri rondoju. Pri presoji pesmi analiza melodije ni zadostna. K prvi pesmi – višek je dosegla v 19. stoletju – in njenim naslednicam v našem času – sodi pesniška predloga in instrumentalna spremljava. O skupnem delu pesnika in glasbenika bomo rekli nekaj več pozneje pri operi, saj je zelo zanimivo. Pri pesmi pa le toliko, da brezsmiselno besedilo prav tako poniža umetniško in razpoložensko vrednost pesmi kakor slaba glasba. Kjer pa sta združeni obe v resnični popolnosti – pri čemer vprašanje, ali gre za znanega pesnika ali ne, ni prav nič važno – lahko nastane mojstrovina. K taki sodi še „spremljava“.

Originalno obliko pesmi vedno spremlja klavir, čeravno marsikateri skladatelj svoj klavirski part pozneje instrumentira ali orkestrira za večji ansambel.

lattu, pa pri Haendlu in Glucku. Tudi znana Mozartova „Vijolica“ je pripovedna melodija, ki bi ji lahko podložili tudi drugo besedilo; ko pa pride mesto „es sank und starb...“, „omahnila je in umrla...“ prekinje Mozart preprosto melodijo in „slika“ v nekaj tonih to padanje in umiranje vijolice ob nogah ljubljene deklice. Nenadoma se sprevrže „absolutna“ glasba v opisujočo.

Beethovenov „Liederkreis an die ferne Geliebte“ (ciklus pesmi „Daljni ljubici“) ima že marsikakšno težavo tonskega slikanja in Schubert je v svojem pesemskem ustvarjanju popoln romantik, (kar pomeni, da je bil tvorec,) saj je ustvaril in utrdil romantični pesemski slog skoraj sam. Pri njegovem nasledniku Schumannu element tonskega slikanja že prevladuje, raztegne se celo prek pete melodije in obvladuje še dolge, čudovite izrazne poigre na klavirju.

Prihodnjič: spevoigra in opera

V prvi številki revije smo v GM novicah zapisali, da smo za novo sezono že drugič zapored natisnili posebno programsko knjižico. V njej ponujamo ljubiteljem glasbe kar 80 komornih koncertov, simfonične matineeje, predavanja in klub-ske večere:

od Bacha do rocka, od jazzu in pop glasbe do tako imenovane resne glasbe, od solistov do zbora in orkestra, od koncerta v vašem kulturnem domu, tovarniški dvorani, šolski učilnici do izvedb v filharmonični dvorani, od vokalnih do instrumentalnih in vokalno-instrumentalnih zasedb... poceni in drage.

Po dveh mesecih dela na področju koncertne dejavnosti že lahko ugotovimo, da je glasbena mladina prisotna le v slabi polovici slovenskih občin (vseh je 60). Od te polovice je večina takih, v katerih načrtno in kontinuirano prirejajo koncerte za mlade (Ajdovščina, Bela krajina - Črnomelj in Metlika, Celje, Jesenice, Kranj, Krško, Lendava, Ljubljana, Ljutomer, Maribor, Nova Gorica, Velenje), v ostalih pa so glasbenomladijske prireditve bolj redke (Brezice, Gornja Radgona, Hrastnik, Murska Sobota, Novo mesto, Postojna, Slovenske Konjice, Trzin). Ugotovimo pa tudi lahko, da je glasbenomladijskim organizatorjem vse premalo pred očmi, kako široko lahko izkoristijo te prireditve: za dopolnjevanje rednih šolskih programov, za polnejšo vsebino

organizirane vzgoje in zabave, za kulturno šolskih programov, za polnejšo vsebino organizirane vzgoje in zabave, za kulturno takimi cilji zasnovane in s takim namenom ponujene glasbene informacije, izvedene povrh in vrhunskimi glasbenimi umetniki - naj bo poceni ali draga - zagotovo ne bo težko zagovarjati, ko bo šlo za prispevek samoupravnih interesnih skupnosti ali za podporo družbenopolitičnih organizacij, ki jo moramo in moramo iskati pri ZSMS, ZKOS, SZDL, ZSS in ZKS.

Pa vendar - kljub tej jasni opredeljeni ciljev GM in njene koncertne dejavnosti moramo še marsikje premagovati odpore in neustrezna pojmovanja. Pri tem je posebno boleče nerazumevanje nekaterih posameznikov in organizacij združenega dela z glasbenega področja, s katerimi bi morali delati z roko v roki in skupno opravljati poslanstvo pri kulturnem osveščanju mladih. Glasbene OZD imajo dvorane, orkestre, zборе, naša GM pa vzgaja množično publiko in to tisto publiko, ki bo čez leta polnila kulturni dom Ivana Cankarja in druge dvorane po Sloveniji. Zakaj bi torej drug mimo drugega hodili do skupnih ciljev?

FRANC KRIŽNAR

UREDNIKOVA BESEDA

Spoštovani bralci, z veseljem ugotavljam, da ste se v velikem številu odzvali na vabilo v naši prvi številki. Spodbudile pa vas niso le nagrade, kot piše ena od bralk, temveč želja po poustvarjanju naše revije, h kateremu smo vas pozvali v nagradnem razpisu za dopise. Teh se je res nabral cel kupček in zato smo jim odmerili kar celo predzadnjo stran.

Odgovor na eno od vprašanj v vaših pismih smo prihranili za tole urednikovo besedo. Neznana bralka, ki nam sicer želi veliko uspehov pri delu, sporoča svojo željo, ki se ji že vnaprej zdi neuresničljiva. Takole piše: „V reviji GM bi bile lahko objavljene melodije (note) različnih popevk, ki so najbolj popularne. Ker sama igram klavir in kitaro in ker sem prepričana, da tudi mnogi drugi bralci igrajo kakšen instrument, bi nam bilo všeč, da bi dobili note, ki se jih ne da kupiti.“

Prav rad verjamem, da ima podobne želje še mnogo mladih ljubiteljev glasbe, in ne samo za notne zapise popevk. Dosti smo že razmišljali in govorili o tem, toda odgovor je vselej enak: dokler bomo izhajali tako poredko in v takem obsegu kot zdaj, za notno gradivo ni mogoče odmerjati prostora.

In ko že ravno toliko govorim o naših bralcih in dopisnikih, naj za spodbudo še sporočim, da se je naša revija z dopisniško stranjo letos prvič pridružila tudi rednemu vsakoletnemu srečanju pionirjev dopisnikov, ki ga prireja ZPMS z uredništvu mladinske informatike, h katerim sodi tudi naša revija. Prav v dneh izida te številke so se srečanja otrok in mladine z uredniki, literati in novinarji udeležili štirje naši lanski dopisniki. Več o tem srečanju pa bomo pisali v prihodnji številki.

Prav tako bomo v tretji številki revije obširneje poročali o dveh pomembnih glasbenomladijskih dogodkih: o kvizu glasbene mladine v Beogradu in o seminarju za animatorje GM na Jesenicah. Kviz, ki se je dogajal v dneh, ko je bilo v Beogradu tudi mednarodno tekmovanje GM, o katerem poročamo že v tej številki, je posebej pomemben zato, ker so na njem zmagale tekmovalke iz Slovenj Gradca. To je bila prva slovenska zmaga na beograjskem kvizu, ki ji bomo zato dali v prihodnji številki ustrezen poudarek, zdaj pa vas o tem le kratko seznanjam.

Seminar za mlade animatorje GM, ki se je odvijal na Jesenicah že po zaključku redakcije druge številke, pa je prvi takšen na občinskem nivoju, ki že zato, še posebej pa zaradi velikega števila udeležencev zasluži posebno pozornost. O njem boste torej brali prihodnjič, zdaj pa vas vabim, da prelistate številko, ki jo imate v rokah.

VAŠ UREDNIK

GM
REVILJA
GLASBENE MLADINE
SLOVENIJE
78/79/51.2/10.11.78/1.9

FOTO: LADO JAKŠA

Razpis nagrad za sliko na naslovni strani objavljamo na predzadnji strani

Naslov uredništva:

Revija GM, Krekov trg 2/11, 61000 Ljubljana, telefon 322-367. Račun pri SDK Ljubljana, 50101-678-49381. Izide osemkrat v šolskem letu, celoletna naročnina je 30 din, cena posameznega izvoda 4 din

Uredniški odbor:

Miloš Bašin (tehnični urednik in oblikovalec), Urška Čop, Lado Jakša, dr. Primož Kuret (glavni urednik), Igor Longyka (odgovorni urednik), Mija Longyka (lektorica), Kaja Šivic (resorna urednica), Bor Turel in Metka Zupančič.

Uredniški svet:

Sonja Cigan (GMS), Tone Lotrič (ZKOS), Silvester Miheličič (GMS), Jože Stabej (DGU) - predsednik, Dane Škerl (DSS), Mirko Vaupotič (ZSMS), Dušan Vodišek (ZDGPS) in delegacija uredništva (glavni, odgovorni in resorni uredniki).

Revija GM izdaja Glasbena mladina Slovenije. Grafično pripravo izdeluje Dolenjski list v Novem mestu, tiska tiskarna Ljudske pravice v Ljubljani. Revija je oproščena temeljnega davka od prometa proizvodov po sk lepu republiškega sekretariata za informacije 412-1-72, z dne 22. oktobra 1973. Sofinancirata jo kulturna skupnost Slovenije in izobraževalna skupnost Slovenije.

REORGANIZACIJA V KRANJU

— Občinsko društvo GM v Kranju se je 4. novembra reorganiziralo. Doslej so člani društva v glavnem pripravljali koncerte in razširjali revljo GM med mladino. Odslej bodo razširili svojo dejavnost še na klubsko, predvsem pa razvijali samoupravno organiziranost ter v tem smislu kar najtesneje sodelovali z Občinsko konferenco ZSMS in Zvezo kulturnih organizacij. Po običajni praksi so bili ob zaključku občnega zbora, ki je pomenil prelomnico v programskem snovanju deležni brezplačnega koncerta iz programa JU-GMS. Kranjani so si tokrat izbrali nastop francoskega pihalnega kvinteta „Paul Taffanel“ iz Pariza. Verjetno jim ni bilo žal, sicer pa se bodo po tem zapisu mogoče tudi kaj sami oglasili in poročali o svojem delu.

FRANC KRIŽNAR

TURNEJA FRANCOZOV

— Znameniti francoski pihalni kvintet „PAUL TAFFANEL“ iz Pariza je bil v času od 24. oktobra do 4. novembra gost GMS. Za člane GM je po SR Sloveniji in Hrvatski izvedel v tem času več mladinskih in večernih koncertov. S programom pihalnih triov, kvartetov in kvintetov Mozarta, Iberita, Stamtza, Taffanela, Fracaixa, Ligetija, Cipre in Frigyiessa je ansambel vrnil podobno turnejo Tria Lorenz po Franciji leta 1976. Pariški kvintet je leta 1974 zmagal na Mednarodnem tekmovanju Glasbene mladine BEOGRAD 1974, in prav to je bil glavni povod za gostovanje pri nas. Sloviti francoski pihalci so se predstavili slovenski in hrvatski mladini in Črnomlju, Ljubljani, Celju, Velenju, Šoštanj, Mariboru, Ljutomeru, Varaždinu, Ajdovščini, Trzinu in Postojni, Kranju in na Jesenicah, ... (več o turneji v posebni reportaži v naši naslednji številki).

FRANC KRIŽNAR

SIMFONIČNI KONCERTI GML

Tudi v sezoni 78/79 bo Glasbena mladina Ljubljana nadaljevala s ciklusom sedmih simfoničnih koncertov za mladino.

Ti koncerti so pravzaprav javne generalke simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije, vedno v veliki dvorani SF in načeloma ob 10.00 uri.

Dva simfonična koncerta letošnje sezone sta že bila in sodeč po tem, kako navdušeno so ju mladi poslušalci sprejeli, sta tudi izredno lepo uspela. Tako je torej pred nami še pet simfoničnih koncertov; prvi od njih bo v torek, 19. decembra, takrat izjemoma ob 12.30 uri. SF se bo 100-letnici rojstva Antona Lajovca oddolžila z njegovo Gozdno samoto, na programu pa je še Bartokov Koncert za violino in orkester št. 1, kjer bo solist Tomaž Lorenz. Dirigent večera bo Uroš Lajovic.

Naslednji koncert bo vodil Anton Kolar in to 9. marca 1979. Osrednja točka koncerta bo Berliozova Fantastična simfonija, slovenski skladatelji pa so zastopani s Simfonietto Pavla Mihelčiča.

23. marca bo vodil orkester SF Uroš Lajovic, na programu pa sta 4. Brandenburški koncert J. S. Bacha in Beethovnova simfonija št. 4.

20. aprila bosta na programu koncerta, ki ga bo vodil Anton Nanut, Lutoslavskega Koncert za orkester in Tolminci Marjana Gabrijelčiča.

Zadnji simfonični koncert bo 10. maja. Takrat bo orkester SF pod vodstvom Uroša Lajovca izvajal 3. simfonijo Daneta Škerla, Ravelovo Pavano za umrlo infantrijo ter Hindemithove Simfonične metamorfoze.

Mlade ljubitelje simfonične glasbe prisrčno vabimo na te koncerte. Vse informacije dobite po telefonu ali osebno na Glasbeni mladini Ljubljane.

MITJA GREGORAC

3. SEJA PREDSEDSTVA GMS SPREJET PROGRAM GMS ZA LETO 1979

Zadnji septembrski dan je bila v Ljubljani seja najvišjega organa GMS med dvema konferencama. V Klubu delegatov smo ponovno pretresli najprej ustaljene točke dnevnih redov sej našega predsedstva (potrditev zapisnikov sklepov, kadrovske zadeve in dopolnilna imenovanja v GM, delegatska vprašanja in odgovore nanje...). Pri obravnavanju glavnih točk smo se največ zastavili ob dokončnem oblikovanju programa GMS za naslednje leto (1979), ki pa bo skromnejši kot je predvideval naš srednjeročni plan 1976 — 80. Že tri leta zapored namreč ugotovljamo, da so želje programskega razvoja Glasbene mladine v naši republiki navzkriž z družbeno ekonomsko situacijo samoupravnih interesnih skupnosti in nasploh družbeno dejavnostjo. Zato smo tudi potrdili rebalans srednjeročnega plana GMS za

tekoče obdobje. Hotenja in želje pač moramo nenehno usklajevati z realnimi možnostmi naše družbe. Sicer pa lahko kljub temu v prihodnjem letu pričakujemo povečanje števila in kvalitete akcij GMS v primerjavi s tekočim (1978) letom za okroglih 30 odstotkov.

Na seji predsedstva smo namenili posebno pozornost naši reviji GM in že potrdili razširitev na osem rednih števil v letniku, od katerih bo kot doslej ena tematska (za kviz GMS 1979—JAZZ); pozdravili smo poročilo o uresničevanju vsebinske zasnove celotnega letnika in se okvirno domenili, da lahko začnemo s pripravi posebnih številke revije GM, ki naj bi izšla avgusta 1979 ob kongresu mednarodne federacije Glasbene mladine.

Prav tako je bila zelo plodna razprava o gradivih za sedaj že minuli 10. kongres ZSMS. Smernice razprave so rabile delegatov GMS (U. Čop, T. Fagan, M. Košnik, F. Križnar, T. Luthar in M. Studen), za njihove kongresne prispevke. Če smo še na omenjeni seji predsedstva lahko ugotavljali več kot skromno predkongresno aktivnost Glasbene mladine, kolektivnega člana ZSMS, na vseh nivojih združevanja, zlasti pa v naših občinskih društvih, smo sedaj lahko v Glasbeni mladini z rezultati kongresa zelo zadovoljni.

FRANC KRIŽNAR

KONCERT WILD TURKEY

Čas: torek, 10. oktobra ob dvanajstih.

Kraj: Gimnazija Novo mesto. Organizator: Glasbena mladina Slovenije s pomočjo ameriškega kulturnega centra.

V torek smo doživeli prijetno presenečenje. Nenapovedano sta prišla v Novo mesto dva ameriška folk glasbenika, ki sestavljata skupino ali, bolje rečeno, duo Wild Turkey.

Wild Turkey je izrazit predstavnik ameriške folk glasbe. Oba glasbenika uporabljata samo stara tradicionalna glasbila, tipična za Ameriko in tiste evropske dežele, ki so vplivale na razvoj in barvitost ameriške folk glasbe. Tako sta uporabljala banjo, mandolino, orglice, dromlje, koncertino in majhno diatonično harmoniko. Že sama pestrost glasbil priča o barvitosti glasbe, ki sta jo izvajala. Slišali smo tradicionalno galsbo iz porečja Missisipija, iz področij pod Apalači, plesno glasbo iz francoske Kanade, blues in vsekakor še nekaj škotskih ter irskih plesov. Kdor je pazljivo poslušal, je lahko ujel tudi delce pesmi, ki sta jih prepevala še Woody Guthrie in Mississippi John Hurt. Mnogo teh pesmi lahko še danes slišimo v izvedbi znanih angleških in ameriških glasbenikov, kot so Happy

Traum, Stefan Grossman, Wizz Jones, John Renbourn, Dan Crary, David Bromberg in še mnogi drugi.

V tem uro in pol trajajočem koncertu sta nam oba glasbenika pričarala vso lepoto folk glasbe. To je bil koncert, ki bi ga bil vesel vsak malo resnejši poslušalec glasbe. Škoda da sta nastopila samo v Novem mestu, saj v Sloveniji le redko lahko obiščemo podobne prireditve. V Novem mestu je bilo že nekaj podobnih prireditev, za zadnjo se lahko zahvalimo organizatorju in nekaterim osebam v gimnaziji. V bodoče si lahko želimo v Sloveniji še več takih prireditev, ki bi tudi nas naučile bolje vrednotiti folk glasbo.

RASTO BOŽIČ

NAŠI NA PODIJU MLADIH

Festival Ohridsko poletje predstavlja s koncerti „Podij mladih“ pomembno odskočno desko za mlade glasbenike. Že nekaj let v sodelovanju z jugoslovansko Glasbeno mladino vabijo organizatorji obetajoče koncertante. Letos so prišli iz Srbije, Hrvatske, Vojvodine in Slovenije. Našo republiko so uspešno zastopali pihalni duo — klarinetist Uroš Lajevc in fagotist Peter Štadler (nastopila sta z Beethovnovim Duom op. 27 št. 3 in Divertimentom Williama de Hana) ter pianistka Nataša Kerševan iz Ljubljane, ki je zaigrala Chopinovo Sonato v h-molu in tri skladbe skladatelja Pavla Šivica: Patetic, Metuljček in Klepetulja.

GM MARIBOR

Mariborska Glasbena mladina je tudi letos pripravila šest abonmajev za višje razrede osnovnih šol, srednješolci so jih napolnili kar pet. Učenci se bodo izobraževali in vzgajali ob komentiranih opoldanskih koncertih (simfonični, komorni), v gledališču (drama, opera, balet), ob glasbenih filmih. Slovensko narodno gledališče je že nekajkrat gostilo mlade radovedneže: poslušali so Sevilskega brivca in dramo Josipa Jurčiča Deseti brat. Prvi izvenabonmajski koncert v renovirani Unionski dvorani je pripravila Glasbena mladina za dijake srednje šole za blagovni promet. Prijetno in počudno opoldne so jim podelili pihalci francoskega kvinteta Paul Tafanel, V soorganizaciji z mariborsko Koncertno poslovalnico je GM že dvakrat popeljala ljubitelje glasbe na koncert v glavno mesto sosednje republike, v dvorani Vatroslav Lisinski so poslušali Bachovo h-mol mašo, na naslednjem koncertu so prisluhnili muziciranju ansambla z imenom Residentie Orkest der Haag.

URŠKA ČOP

Morje zastav je valovalo nad množico mladih, povsod cvetje, plakati, Tito, radostni obrazi in glasba — udarna, borbena pesem je odmevala iz nevidnih zvočnikov zjutraj, opoldne jo je popestrilo vroče jesensko sonce, zvečer smo ob njej zaspali. Sodobnejše priredbe znanih melodij so prinesle borbena pesem v sedanji trenutek. Prepletala so se narečja, sklepala so se nova prijateljstva, Nova Gorica — mlado mesto ob meji je zaživelo za več sto delegatov, ki so zastopali slovensko mladino. Praznični utrip, veselje, navdušenje, hrepenenje je prineslo mestu mladostni zagon, ki je spremenil novogoriški vsakdan. Po ulicah so se pretakali novi obrazi, nasmejani so iskali veliko dvorano plenarnega zasedanja, prostore za delo svojih komisij, raziskovali so mestne pomembnosti, ki so jih priporočali natisnani prospekti. Vsakdo je želel videti čimveč, vsaka minuta je bila dragocena, mnogi so žrtvovali tudi nočne ure. 10. kongres Zveze socialistične mladine Slovenije pa ni bil le prijateljsko srečanje, praznik, oddih in zabava; mnogi so dalj časa v svojem delovnem okolju zbirali podatke, zanimivosti, primerjave, mnenja, da bi v svojih kongresnih referatih povedali tisto, kar ni prav, kaj moramo še narediti in kaj pričaku-

kujemo od boljšega jutri. Vse to, tega se zavedamo, je odvisno samo od nas.

Svečan, z rdečimi vrtnicami, pesmijo in številnimi pozdravnimi telegrami okrašen plenarni začetek se je nadaljeval z delom v petih komisijah. Mladi delegati so prebirali svoja poročila, slišali smo mnogo ostrih, kritičnih pripomb; predlog resolucije in statut so dopolnili z mnogimi tehtnimi amandmaji, začrtati so jasno pot aktivnosti Zveze socialistične mladine do naslednjega kongresa.

Sest glasbenih mladincev je častno zastopalo svojo organizacijo: S številnimi razpravami smo sodelovali v večini komisij, delegati so dobili knjižico: Program Glasbene mladine in prilistali revijo GM. Opozorili smo na številna nerešena vprašanja, težave, poudarili pomen naše organizacije in prispevali zajeten delež v razpravo o kulturi (vedno znova poudarjamo potrebo po kulturnih dobrinah, zakaj smo potem le trije delegati razpravljali o tem področju?).

Kongres je minil, a že naslednji dan nam je ponudil veliko časa za aktivnost. Brez počitka in odlašanja smo se lotili novih nalog.

URŠKA ČOP

IZ KONGRESNIH RAZPRAV NAŠIH DELEGATOV

Delegati Glasbene mladine Slovenije so sodelovali s pisano in govorno besedo v vseh komisijah kongresa ZSMS. Objavljamo nekaj najpomembnejših odlomkov iz nekaterih prispevkov.

MARKO STUDEN:

„Da pa bo mogoče spreminjati družbeni odnos do kulture, se moramo najprej sami zavedati neprecenljive pomembnosti kulture v vseh njenih pojavnih oblikah. Ustvarjanje novih medčloveških odnosov, bogatenje ustvarjalnih procesov, vse to temelji na kulturni osveščenosti tistih, ki si za to prizadevajo. Na podlagi številnih in statističnih podatkov sicer lahko ugotovljamo, da so zagotovljeni vsi pogoji za razvoj kulturne zavesti. Toda, ali smo do danes zagotovili uživanje kulturnih dobrin prav vsem, ali pa so le-te še vedno neenakomerno razpodeljene, bolj prepuščene nadaljevanju tradicije

(kulturne ali nekulturne) posameznega kraja?“

TOMAŽ FAGANEL:

Nujno je treba organizirano voditi glasbeno vzgojo že v otroških vrtcih, saj si otroci v tej dobi pridobivajo temelje svojega odnosa do glasbe. Gotovo je bilo do danes v vrtcih že mnogo storjenega prav iz samoiniciativnih pobud vzgojnih delavcev, predvsem mladih.

Treba pa je zagotoviti tem zanesenjakom strokovno in organizacijsko pomoč. Škoda je, da glasbeni pedagogi vabijo otroke k glasbeni vzgoji v popoldanskem času in s težavo usklajujejo urnike, ko je danes tretjina otrok že vsaj osem ur dnevno skupaj v vrtcu pripravljena za ustvarjalno delo. Tu se kaže organizacijska neprožnost vseh subjektov, ki ne uspejo povezati interesne dejavnosti glasbene vzgoje z rednim sistemom vzgoje in izobraževanja.

URŠKA ČOP:

„ZSMS pomaga pri razširjanju kulture, vendar za področje glasbe tega ne moremo trditi, čeprav je GM kolektivni član ZSMS. Kako poglobiti sodelovanje, je tako naloga Glasbene mladine kot tudi ZSMS, ki predstavlja najširšo organizacijo slovenske mladine. V kulturnem premikanju in stalnem poudarjanju potrebe po kulturi bo revija GM, pomemben dejavnik v širšem okviru organizacije Glasbene mladine, našla svoje zasluženo mesto. Naš cilj je še večja razširjenost revije GM in s tem večji kulturni vpliv, ki ga opravlja revija.“

TATJANA LUTHAR:

Trudimo se in skušamo v naše delo pritegniti čimveč mladih izvajalcev. Tako želimo omogo-

čiti predvsem tudi samim članom Glasbene mladine, da se poskusijo tudi kot izvajalci kulturnega življenja, ne pa le kot organizatorji oziroma kot porabniki. Na ta način želimo tudi prerasti delitev kulture na profesionalno in amatersko raven.“

MARKO KOŠNIK:

„Zavzemamo se za hitrejšo reševanje še nerealiziranega družbenega dogovora o sofinanciranju vseh kolektivnih članov ZSMS in sprejetje le-tega s strani interesnih skupnosti, prav tako kot se zavzemamo za pospešitev postopka spremembe zakona o družbenih organizacijah in društvih, saj GM kot kolektivni član ZSMS in ZKOS-a po svojem pomenu in vlogi v današnji družbi prav gotovo sodi med družbene organizacije in ne med društva.“

SPREJETI AMANDMA H KONGRESNI RESOLUCIJI

FOTO: URŠKA ČOP

Glede na to, da predlog resolucije 10. kongresa ZSMS sploh ni omenjal organizacije Glasbene mladine, je predsedstvo GMS pripravilo predlog amandmaja, ki je bil v celoti sprejet. Glasi se:

„Gibanje za kulturno osveščevanje mladih na glasbenem področju spodbuja in organizira Glasbena mladina Slovenije. Z vso zavzetostjo in doslednostjo uresničuje kulturne in še posebno glasbene želje svojih čla-

nov ter okolja, kjer mladi živijo in delajo. S svojimi specifičnimi oblikami dela pogloblja neposreden stik vseh mladih s kulturno in umetniško ustvarjalnostjo ter ustvarjalci in poustvarjalci glasbene umetnosti. S tem razvija kulturno in še posebej glasbeno življenje in ustvarjalna hotenja mladih s ciljem, da postaneta kultura in z njo umetnost v celoti last mladih generacij in tako vse socialistične družbe.“

BORIS BAVDEK - PREDSEDNIK ZSMS

Na kongresu ZSMS je bil za predsednika mladine v naslednjem mandatnem obdobju izvoljen Boris Bavdek, od lanskega

decembra predsednik Glasbene mladine Slovenije. Obenem s čestitkami mu želimo plodnega dela v obeh organizacijah!

TEKMOVANJE GM V BEOGRADU

Že dober mesec dni je od tega. V beograjskem študentskem kulturnem centru se je trlo mladih glasbenikov, ljubiteljev glasbe, organizatorjev in glasbenih mladincev, mešale so se najrazličnejše govornice in jeziki, iz dvorane so prihajali zvoki violončela, violine in viole. Mednarodno tekmovanje mladih glasbenikov, ki ga je Glasbena mladina letos organizirala že osmič, je bilo namenjeno čelistom in godalnim kvartetom.

Tema se vsako leto menja in v preteklih letih smo na tem tekmovanju v Beogradu srečali mnogo odličnih mladih glasbenikov — naštejmo le najpomembnejše: Moskovski godalni kvartet, godalni kvartet „Akademika“ iz Romunije, francoski pihalni kvintet Paul Taffanel, ki je pravkar končal turnejo po Sloveniji, slovensko flavtistko Ireno Grafenauer, japonskega čelista Minea Hayashija, klavirski „Novi praški trio“... Letos odziv žal ni bil tak, kot so pričakovali organizatorji, saj so prišli v Beograd le trije kvarteti — romunski, angleški in madžarski. Vsi trije ansambli so izredno mladi in neizkušeni in nobeden med njimi ni posegel po prvi nagradi. Daleč najbolj se se odrezali mladi Madžari (tri dekleta in mladenič, vsi stari komaj okrog dvajset let), ki so si s svojo muzikalno igro prisluzili drugo nagrado strokovne žirije, nagrado „Zlato harfo“, ki jo po izbiri občinstva in mladih delegatov mednarodne zveze glasbene mladine podeljuje dnevnik „Politika“, ter nagrado žirije zveze jugoslovanskih skladateljev za najboljšo izvedbo našega dela (kvarteta Ivana Kovača). Mladi londonski kvartet je prejel tretjo nagrado, romunski pa se ni uvrstil v finale.

Precej drugače je bilo pri čelistih, saj jih je tekmovalo dvajset in razen zmagovalke Ine Joost iz Zvezne republike Nemčije, ki je izstopala od vsega začetka, jih je bilo še nekaj, ki so s svojo igro navdušili občinstvo in žirijo. Ina Joost, ki smo jo v Ljubljani slišali na prvem koncertu Mladi mladim v tej sezoni, je poleg prve nagrade dobila tudi nagrado zveze jugoslovanskih skladateljev za najboljšo izvedbo „Heksagonov“ srbskega komponista Srdjana Hofmana. Zlata harfa je tokrat pripadla tretjenagrajenemu Stefanu Haagu, mlademu čelistu iz Zvezne republike Nemčije. Druge nagrade pri čelistih ni bilo, trije tekmovalci pa so dobili diplome — dva Romuna in Madžar. Poleg teh glavnih dogodkov so nas, radovedne novinarje, privlačevale še druge zani-

movosti, ki jih na tem tekmovanju ne manjka. Tu vsak dan srečuješ znane umetnike, zaradi katerih si je treba sicer močno obrusiti pete, da jih lahko intervjuvaš. Predsednik strokovne žirije je bil letos eden največjih živečih čelistov Andre Navarra, čil in živahen šestinšestdesetletnik, ki poučuje mlade čeliste na vseh koncih sveta. „Veste, umetnost je trd kruh, mladi se tega ne zavedajo vendar dovolj. Najlepše, kar umetnik ima, je svoboda, a treba jo je znati ustvarjalno izkoristiti,“ mi je povedal. Vprašala sem ga, kaj meni o naših čelistih in slovenskih študentih, ki so pri njem študirali. „Najboljši med mnogimi jugoslovanskimi čelisti, ki sem jih kdaj poučeval, je prav vaš Ciril Škerjanec. To jesen prihaja k meni na Dunaj mlada Ljubljanka Jelka Grafenauer. Mislim, da je zelo nadarjena.“

Andreju Navarri je v žiriji drugoval nič manj slavni sovjetski čelist Daniel Shafran: „Današnji trenutek se mi zdi zelo naklonjen mladim glasbenikom, saj imamo plošče, radio in televizijo, trakove; vendar pot glasbenika ostaja tak kot vedno — brez konca. Nikoli ni dovolj dobro, da bi smel odnehati, truditi se mora za vedno boljše. Tudi takšna tekmovanja so dobra prizkušnja, predvsem prizkušnja moči in volje. Ko poslušam te mlade tekmovalce, se za trenutek vživim vanje in podoživljam svoje udeležbe na podobnih prizkušnjah. Vendar je tu moja vloga drugačna in poslušati jih moram z vso pazljivostjo.“

Tekmovanje vsako leto obišče tudi generalni sekretar mednarodne zveze Glasbene mladine, Belgijec Hadelin Donnet: „Velika glasbenomladinska manifestacija je to. Rad jo spremljam in vesel sem, da uspeva Glasbenim mladim po svetu mlade zmagovalce tega tekmovanja popularizirati, saj ima prvo-nagrajeni takoj po tekmovanju prek Glasbene mladine turnejo po desetih državah v svetu.“

Zaključni koncert tekmovanja je bil letos prvič zares slaven. Čeliste je v finalu namreč spremljal orkester graške akademije pod vodstvom Milana Horvata, za zaključek pa je igrail Schubertovo Nedokončano simfonijo, Mendelssohnovo uverturo „Hebriidi“ in zmagovalko Ino Joost Dvoržakov koncert za čelo in orkester.

Obžalujemo lahko le to, da med tekmovalci (pa tudi med člani žirij) ni bilo prav nobenega Slovenca. Upajmo, da bo prihodnje leto, ko se bodo pomerili mladi skladatelji, drugače.

KAJA ŠIVIC

28. SVETOVNA TROFEJA HARMONIKE V PULJU

Pulja — mesto harmonike, kot ga je imenovala predsednica Svetovne harmonikarske federacije Marta Szokeova, je od 28. 9. do 1. 10. po sedmih letih spet gostoljubno sprejel mlade harmonikarje iz vsega sveta na 28. trofeji harmonike. Vsi dnevi, skozi katere se je vlekla vodilna misel „Glasba je most, ki spaja ljudi“, so potekali v izredno delovnem vzdušju. Na delovnem sestanku pedagogov, delegatov harmonikarske konfederacije in proizvajalcev harmonike, so poudarili, da se ves harmonikarski svet, tu ni zbral le z namenom, da bi poslušal in ocenjeval dosežke mladih glasbenikov, temveč da bi spregovoril tudi o umetniških in tehničnih problemih, ki zadevajo ta najljubši instrument amaterjev, ki pa kljub priljubljenosti še vedno ni dokončno prodrl v glasbeni svet in tam zavzel mesto, ki mu pripada.

Kljub vsem težavam so mladi glasbeniki od lanskega prvenstva v Parizu pa do danes dosegli velik napredek, kar se odraža v zelo visoki kvaliteti izvajanja.

Tudi tokrat so v konkurenci dvanajstih držav slavile zmago tri glasbeno najmočnejše države: Italija, Francija in Portugalska, kar dokazuje, da tu izkazujejo več pozornosti harmoniki in njenim ljubiteljem kot pri nas.

Kljub temu so letos naši štirje predstavniki opravičili in celo presegli zaupanje jugoslovanske glasbene javnosti. V kategoriji „juniorji“ sta Beograjčana Senka Sajc in Slobodan Marinković dosegla 4. oz. 10. mesto. Novosadčan Kvintus Jozef pa v „Ekstra kategoriji — koncertanti“ kar 2. mesto. Zelo razveseljivo je, da je po petih letih spet prišel v ožji izbor slovenski predstavnik, ki je po mnenju glasbenih strokovnjakov eden najbolj perspektivnih jugoslovanskih harmonikarjev. To je Bojan Kovač iz Glasbene šole Kočevje, sicer študent na ljubljanski FNT, ki je dosegel izvrsten rezultat — 4. mesto v kategoriji „seniorji“.

Ta uspeh naj bi bil spodbuda vsem slovenskim glasbenim šolam in pedagogom, da z večjim pogumom in zaupanjem pripravljajo mlade tudi na srečanje z najboljšimi harmonikarji sveta.

CVETA HRIBAR

PRVI KONCERT MLADI MLADIM

Ina Joost, zmagovalka letošnjega Mednarodnega tekmovanja Glasbene mladine v Beogradu, se je 10. oktobra v Ljubljani predstavila na prvem koncertu abonmaja Mladi mladim. Osemindvajsetletna Ina je po rodu Nemka. V Hamburgu je končala visokošolski študij violončela in nato se koncertantno specializirala. Zdal živi v Parizu, kjer je leto dni sodelovala v Ensemble Intercontemporain; ansambel vodi Pierre Boulez, namenjen pa je izključno izvedbi sodobnih skladb. Ina prvi, da je bilo

sodelovanje v ansamblu koristno, ker se je seznanila z zvrstmi, ki pa se jim najbrž ne bo povsem posvetila. V Parizu je nekaj časa študirala pri izvrstnem violončelistu Pierru Fournieru, zdaj pa že nekaj časa dela sama.

Ina Joost je v Ljubljano prišla naravnost z naporena tekmovanja, katerega program se je seveda razlikoval od zahtev komornega koncerta. Ob tem so se še toliko bolj pokazale izrazite tehnične in interpretacijske sposobnosti mlade čelistke, ki se je v Ljubljani predstavila z Boccherinijevo Sonato št. 6. v A-duru, 3. suito v C-duru za violončelo solo Johanna Sebastiana Bacha, s „Heksagonom“, monodramo za violončelo solo srbskega skladatelja Srdjana Hofmana, in Ludwiga van Beethovna Sonato v A-duru, op. 69. Za Hofmanovo skladbo, pisano posebej za mednarodno tekmovanje, je Ina Joost v Beogradu prejela nagrado žirije Zveze jugoslovanskih skladateljev; sam avtor se je o izvedbi izrazil zelo pohvalno, oa tudi ljubljansko občinstvo je bilo priča izjemno intenzivni in brezhibni igri. Tako v Hofmanovi skladbi kot v preostalih delih je Ina Joost iz violončela izvajala topel in obenem gost ton s korajda violinsko mehko, pri čemer je bila tehnično vseskozi izvrstna.

Suvereno jo je spremljala beograjska pianistka Ljubimka Kostović, ki je stalna sodelavka Mednarodnega tekmovanja in priznana korepetitorica.

METKA ZUPANČIČ

ŠESTNAJSTIČ RADENCI

Že šestnajsta prireditev komorne glasbe 20. stoletja je po tradiciji v nekaj več kot 24 urah prikazala kar nekaj kompozicijskih zvrsti našega stoletja. V glavnem so prevladovali klasiki tega stoletja (Martinu, Krek, Lutosawski, Berg, Hindemith, Šostakovič, Bartok, Srebotnjak, Debussy, Britten, in Salzedo), zato pa so bila dela novejša smeri, a tudi že preskušena, toliko zanimivejša: Hovhaness, Šivic, Golob, Petrič, Fink, Štuhec, Knatušar, Obradovič in Devčič. Na štirih koncertih je najbolj

STEFANOVIČ je ob klavirski spremljavi Nade Kecman šele v dodatkih sicer osladnih jazzovskih priredb opozoril, kaj je letošnjemu festivalu manjkalo. Sicer pa je beograjski klarinetist pravi glasbeni artist. Poustvarjalni vrh pa je pripravil godalni kvartet KOECKERT iz Muenchna, edini tuji gost letošnjih Radenc. Harfistki RUDI KOSIJEVIJ je ob pomoči flavtista Borisa Čampe in violista Bogomila Kosija „uspelo“ v Debussyjevi Sonati za flauto, violo in harfo dokončno postavi-

presentil STUDIO ZA TOLKALA iz Ljubljane (vodja, dirigent in prvi tolkalec Boris Šurbek).

Ta ansambel je namreč vse skladbe izvedel prvič v Jugoslaviji, vseh pet slovenskih del pa je sploh prvič izvedel. Kljub že preskušeni in zato bolj umirjenim kompozicijskim prijemom so vsa predstavljena dela učinkovala sveže, predvsem pa so povzročila radovednost. Slovenci namreč dotlej nismo imeli možnosti, da bi taka (če bi že nastala) bila tudi izvedena. Beograjski klarinetist MILENKO

ti piko pod vprašaj o sodobnosti komorne glasbe 20. stoletja. Ali še lahko govorimo o njej brez eksperimenta? Vsaj informativno bi se tudi z domačimi (re)produktivci dalo nanjo opozoriti.

Radenci 1978 so v glavnem zadovoljili sladokusce (teh je bilo tudi največ), redno pa se jim že pridružuje tudi „turistična publika“ iz Pomurja. Tudi mladine je bilo nekaj. Še najbolj pa je treba pohvaliti izjemnega kulturniškega mecena – Zdravilišče Radenci.

FRANC KRIŽNAR

BAROČNI FESTIVAL V MARIBORU

V dneh od 29. septembra do vključno 16. oktobra je v Mariboru potekal že tradicionalni, letos jubilejni deseti festival baročne glasbe. Najprej je koncertiral na čembalu Hubert Bergant iz Ljubljane, ki je dokaj solidno opravil svojo nalogo, vendar ni najbolj uspel pri izbiri sporeda; nekoliko so motile ritmične ne-

preciznosti, pri registriranju pa tudi ni bilo prave domiselnosti. 2. oktobra je igral ansambel Zagrebških solistov z Višnjo Mažuran kot solistko na čembalu. Izvajanje zanimivega in pestrega sporeda je bilo dovršeno, še posebej pa je navdušilo občinstvo pristno veselje do muziciranja, kar je ena izmed bistvenih

značilnosti velikega dela baročne glasbe.

5. oktobra je nastopil Collegium musicum, ki ima svoj domicil v Mariboru in je že vseh deset let osrednji programski steber festivala. Kljub temu, da je bil ansambel prisiljen v tem času zamenjati nekatere svoje člane, je vendar obdržal svojo kvaliteto. Vseh pet na tem koncertu izvrstno izvajanih skladb so sijajni primeri glasbene umetnosti tiste dobe, ki si je uspešno prizadevala na plemenit način razveseljati občinstvo.

12. oktobra je nastopil mladi Baročni kvartet iz Ljubljane, ki se je dobro prvič predstavil v Mariboru. Zaradi mladostne neučakanosti izvajalcev sta včasih šepala ritem in točnost izvajanja. Vendar je to ansambel, ki ima zaradi svoje specifičnosti – nastopa namreč s kljunasto piščaljo, s tem nežnim instrumentom, ki daje povsem svojevrstno barvo, zelo lepo perspektivo, ker

tudi vsi člani izvrstno obvladajo svoja glasbila. Posebej je pri Baročnem kvartetu ugajal izvrstno izbran spored.

Deseti festival baročne glasbe v Mariboru je zaključil vokalno-instrumentalni ansambel Madrigal iz Moskve, ki je v prvem delu izvajal ne povsem prepričljiv spored stare ruske duhovne glasbe. V drugem, umetniško dovršenem delu koncerta pa je šest pevcev (sopran, mezzosopran, alt, tenor, bariton in bas) skupaj ali posamično izvajalo skladbe 16. in 17. stoletja iz bogate zakladnice italijanskih, angleških, nemških in španskih mojstrov, pri čemer so vmes igrale tudi različno sestavljene instrumentalne skupine. Pevce je spremljal instrumentalni ansambel kljunastih piščali, godal, lutnje, tolkal in čembala. Ta del sporeda je bil izvrstno sestavljen in privlačen ter je hvaležno občinstvo navduševal vse do konca.

VLADO GOLOB

USPEHI NA TUJEM

Gotovo so dogodki, ki jih naštevamo v tej rubriki, vredni dolgih člankov in posebne pozornosti, saj smo Slovenci ponosni na naše umetnike, ki dosegajo pri nas in v tujini uspeh za uspehom, vendar se moramo zaradi stiske s prostorom za sedaj omejiti na gole novice. Seveda pa se bomo našim uspešnim glasbenikom posvetili še v prihodnjih številkah.

Junija se je v Trevisu v Italiji tekmovanja Totti Dalmon-te udeležila slovenska sopranistka, solistka ljubljanske Opere, Anica Pucar-Jerič. V močni konkurenci, največ je bilo ravnolirskih sopranov, je prejela prvo nagrado. Tej so sledili angažmaji v Trevisu, Padovi in Rovigu. Tekmovanje v Trevisu se razlikuje od običajnih tekmovanj, ker tu vsako leto izberejo le eno operno delo, v katerem tekmovalci odpojejo vsak svojo vlogo v celoti. Anica Pucar-Jerič je tu tekmovala pred štirimi leti z vlogo Musette v „La Boheme“ in takrat so organizatorji obžalovali, da se ni raje predstavila z Mimi, češ da njenemu glasu ta vloga mnogo bolj pristaja. In res je Anica letos z vlogo Mimi dosegla drugo nagrado v italijanskem Vidmu, kjer se je po Trevisu udeležila drugega tekmovanja, ki ga podpira Mario del Monaco. Na tem tekmovanju so se pomerili vsi glasovi skupaj – moški in ženski – in štele so le točke. Tretjo nagrado si je s svojim imenitnim Leporello iz „Don Juana“ priboril slovenski basist, prav tako solist ljubljanske Opere, Franc Javornik.

Irena Grafenauer, mlada slovenska umetnica, ki je trenutno prva flavtistka Simfoničnega

orkestra Južnonemškega radia iz Muenchna, se je konec septembra udeležila glasbenega tekmovanja v Ženevi. Nastopilo je 43 solo pevcev, 56 pianistov, 33 kontrabasistov in kar 178 flavtistov iz 31 držav. Zahtevno tekmovanje je imelo tri etape in v prvi so vsi tekmovalci nastopili za zaveso, da žirija ni vedela, koga poslušati. Od vseh udeležencev tekmovanja so edino Ireni Grafenauer podelili prvo nagrado soglasno.

Kvintet RTV Ljubljana (stavljajo ga Jože Pogačnik – flavta, Božo Rogelja – oboa, Alojz Zupan – klarinet, Jože Falout – rog in Jože Banič – fagot) se je 15. oktobra vrnil s štirinajstdnevne turneje po Indiji. S pestrnim programom klasičnih in slovenskih del so koncertirali v mestih Delhi, Bombay, Goa in Bangalore. Povsod so jih polne dvorane lepo sprejele in kritiki so njihove koncerte izredno pohvalno ocenili. Turneja, ki jo je podprla Kulturna skupnost Slovenije in organiziral Festival, se je zaključila s snemanjem samih slovenskih skladb za radio Bombay.

Trio Lorenz letos praznuje dvajsetletnico delovanja. Nastopi in uspehi tega slovenskega komornega ansambla se vrstijo tudi v teh dneh. Bratje Lorenz so oktobra nastopili na beograjskih glasbenih svečanostih (BEMUS), koncertirali so na festivalu v Brnu, pravkar pa so se z mezzosopranistko Marjano Lipovšek odpravili na enomesečno turnejo po Franciji, kjer bodo za tamkajšnje Glasbeno mladino izvedli čez trideset koncertov.

KAJA ŠIVIC

GRLICA

GRLICA, revija za glasbeno vzgojo, gre v dvajseti letnik. Prav zdaj tečejo priprave za prvo številko, ki bo izšla po več kot enoletnem premoru. Ob stalnih denarnih in prostorskih ovirah se tako zgodi, da en letnik izhaja dve koledarski leti, če ne kdaj tudi več. Sicer je številka v letniku pet.

Revija je sestavljena iz dveh delov: tako imenovana knjižnega in notnega. Prvenstveno je usmerjena k pouku glasbe in se tako trudi prinašati kar največ gradiva, ki bi koristilo glasbenim pedagogom in pomenilo osvežitev pri pouku. Reči je treba, da je vsakič zelo bogata. V knjižnem delu se uredništvo trudi predstavljati in

obdelovati probleme, ki tarajo šolnike, obenem pa dosežeke posameznikov ali skupin, katerih zgled lahko služi tudi ostalim.

Ob pomankanju učnih pripomočkov za glasbeni pouk, s tem mislimo predvsem na učbenike, je Grlica doslej izdala že nekaj enojnih ali dvojnih zaključenih števil, od katerih vsaka obravnava tematiko, ki jo glasbeni pedagogi potrebujejo pri svojem delu. Tako so bile oblikovane številke o slovenski ljudski pesmi, o kanonih, o glasbilih. Zadnja doslej izdana številka Grlice (spomladi 1977) pa prinaša klavirski stavek k ljudskim in borbenim pesmim, delo slušateljev Pedagoške akademije v Ljubljani. Prav te pesmi so glasbenim pedagogom v veliko pomoč, hkrati pa so gotovo tudi spodbuda za samostojno delo.

Grlica, ki jo je Srečko Kumar izdajal za širše jugoslovansko področje že v tridesetih letih, je po vojni, po letu 1950, želela v novih

druženih okvirih nadaljevati začrtano pot: zbiranje zborovskih skladb za mladino. Danes posega Grlica v druge republike le tako, da predstavlja dela iz njihove umetne in ljudske glasbe, namenjena pa je seveda samo slovenskim glasbenim pedagogom. V predstavlja-

nju notnega gradiva se močno približuje dejavnosti naših zborov, zato bo sodelovanje med obema revijama v bodoče še veliko tesnejše. Nadvse koristno bi bilo, če bi tudi Grlica lahko postala ena od edicij Zveze kulturnih organizacij Slovenije. S tem bi bilo rešeno žgoče in vsa ta leta prisotno vprašanje rednega izhajanja in tudi prostora; ohranjanja arhiva, notografij in dokumentacije, kar v sedanjih razmerah ni mogoče.

Revijo že približno deset let, kar pomeni osem letnikov, ureja skladatelj in pedagog Jakob Jež. Tako kot ostali sodelavci želi, da bi Grlica z rednejšim izhajanjem, torej v bolj urejenih razmerah, laže posegala v problematiko glasbenega šolstva, da bo v šolah še bolj prisotna.

METKA ŽUPANČIČ

MLADINSKI PEVSKI ZBOR RTV LJUBLJANA

Na notranjem dvorišču ljubljanske radijske hiše je bilo močno živahno, vse polno je bilo štirinajstletnih, petnajstletnih deklet, ki so čakala na vajo.

Kljub čakajočim pa je iz zgornjega nadstropja že odmevalo petje. Dekleta so kmalu pojasnila, za kaj gre: dirigent Matevž Fabjan je vodil izločilno avdicijo za nove pevce, stari pevci (predvsem dekleta, to je treba povedati) pa so zato vadili v drugem prostoru.

Tako poteka delo v mladinskem pevskem zboru RTV Ljubljana v teh dneh, ko se je treba odločiti, kdo bo zdržal naporne vaje. Delo v zboru je zahtevno, običajno se pevci dvakrat tedensko zvečer srečujejo na dvehurnih vajah. Kadar pa pridejo na vrsto snemanja, koncerti, potem se vaje razširijo še na sobote in še na kak drug dan. Ob takšnem delu tudi uspehi ne morejo izostati. Priče smo jim po radijskih valovih, saj je zborova osnovna naloga snemanje (letno morajo pripraviti 100 minut programa!). Prav tako pa o kakovo-

sti zbora govore uvrstitve na festivalih — lani so na Mladinskem pevskem festivalu v Celju že osvojili prvo mesto, pa tudi drugod priznanj in pohval ne manjka.

Zato je razumljivo, da smo se odločili od zborov, ki so se uvrstili na prihodnji celjski festival (pomladi 1979), najprej predstaviti prav njih. Kako zagnano se na festival pripravljajo drugod, pa bomo izvedeli v naslednjih številkah naše revije.

Turneje in nastopi zaradi tehničnih ovir vplivajo na to, da mladinski zbori pravzaprav ne morejo šteti kaj več kot šestdeset pevcev. Tako je tudi pri zboru RTV Ljubljana. Vsako leto iz skupine odidejo tisti, ki so starejši od šestnajst let — to velja predvsem za dekleta, fantje že po štirinajstem namreč zaradi mutacije ne morejo več peti.

Vsako jesen se nato na razpis prijavi kar precej takih, ki bi želeli sodelovati v zboru. Preizkusijo jih in jim dajo mesec dni časa, da ugotovijo, kako je z

njihovimi sposobnostmi — če so se sposobni v kratkem času naučiti toliko novih pesmi, če jim obiskovanje zbora ni prevelika obremenitev. Do druge avdicije šteje zbor z novimi pevci vred približno sto članov, se pravi, da jih kar nekaj odpade, „izločenec“ v veliko žalost. Pogosto si kdo skrivaj obriše solzo ali pa starši prosijo, naj bi njihov otrok hodil na vaje, četudi ne bi nastopal. Veselja do petja je torej med našimi osnovnošolci veliko.

Glasov, ugotavlja dirigent Fabjan, pa nimamo preveč dobrih. Pri solističnih delih je treba pogosto namesto enega postaviti kar dva pevca. Res pa je, da vodstvo zbora ne išče posebej dobrih pevcev po šolah, ker gotovo že pojejo v domačem zboru in bi tolikšne obremenitve ne zmogli — prepuščajo pač naključju, da se med prijavitelji znajde tudi kvalitetnejši glas. Tudi fantov je v zboru le kakšno šestino.

Celjski festival je še daleč, predvsem zato, ker čakajo zbor

pred tem še številne druge obveznosti. Od enega snemanja do drugega morajo mladi pevci pripraviti nov program. Starega povzemajo le izjemoma: tako bodo prepevali ob petdesetletnici Radia. Do junija morajo pripraviti Papandopulov Credo, ki ga bodo izvajali tudi v Dubrovniku, skupaj z radijskim komornim zborom bodo prav tako spomladi nastopili v kantati Petra Ebna, ki jo bodo peli v grščini. Na samostojnem, že tradicionalnem koncertu, pa bodo maja predstavili še kantato, ki jo zanje piše Bojan Adamič.

Prav za Celje je skladatelj Danilo Švara zboru pred kratkim napisal skladbo Maškare. Pričakujejo, da bo posebej zanje kaj napisal tudi Jakob Jež. Tako bo zbor tudi na prihodnjem celjskem festivalu potrdil svojo usmeritev — k novim delom, ki jih vsa tudi posnamejo.

METKA ŽUPANČIČ

FOTO: FRANCE MODIČ

BAYREUTH

Letošnji bayreutski avgust je bil zelo pester. Morda celo preveč, da bi lahko človek natanko dojel, kaj se je pravzaprav dogajalo. Če ne omenjamo orgelskih koncertov in večerov samospava ter koncertov opernega zbora, bi lahko rekli, da so se hkratio odvijale tri pomembne mednarodne kulturne manifestacije: Wagnerjev festival, mladinsko srečanje in seminar na temo „Predstavitve glasbe v sredstvih javnega obveščanja.“ Pomen teh

treh dogodkov je ocenjeval vsak iz svojega zornega kota: petičnim Wagnerijancem je bil center dogajanja „zeleni grič“ in so prihajali na kulturne večere mladinskega srečanja samo, če tiste dne ni bilo predstave, mladi so hodili kakor mačke okrog vrele kaše okoli festivalskega gledališča v upanju, da jim bo morda uspelo v odmoru smukniti brez vstopnice v dvorano... Sicer pa kar po vrsti...

WAGNERJEV FESTIVAL

Dirigent in skladatelj Pierre Boulez

Sedem od trinajstih Wagnerjevih oper se izmenjuje od festivala do festivala; letošnje so bile: Tannhaeuser, Parsival, Večni Mornar in tetralogija Nibelungov prstan. Sedem predstav, štiri operna dela, štiri različne inscenacije, štirje različni obrazi Wagnerjevega dela.

Najstarejša in najbolj „operna“ predstava je bil Tannhaeuser in je zaradi tega bil deležen tudi najmanjše pozornosti. Zelo tradicionalno, v smislu estetizirajočega koncepta Wolfganga Wag-

nerja je bil postaljen Parsival. Nobenega dogajanja na odru, prelivajoči se učinki svetlobe, podprti s počasi vodeno glasbo. Podoba neresničnosti, eterična vizija duhovnega sveta in lepota do bolečine. Pravzaprav ta tradicija ni bila od muh. Pa tudi novi pristopi ne, kakor se je izkazalo na predstavi Večnega mornarja. Režiser Harry Kupfer meni, da si današnji človek Holandčeve zgodbe take, kot je, ne more predstavljati, saj je preveč realen. Lahko pa jo sprejme kot vizijo nekega sanjskega sveta in zato je postavil dogajanje kot boleste blodnje deklice Sente, ki jo duši majhnost njenega okolja in išče odrešitve. Kupferjev drzni poizkus je uspel: delo je pretresljivo, prepričljivo in napeto kot kriminalka. Drugačen je Nibelungov prstan. Njegova preobleka je predvsem družbena: junaki postanejo „bogovi z napako“ in so zaradi tega veliko bolj človeški pa tudi prepričljivi. Prav tako so v glavnem pozitivno ocenili tudi glasbeni pristop dirigenta Pierra Bouleza, ki je pretrgal s tradicijo Wagnerjansko razpotejnene omamnosti in se lotil dela kot realistični, intelektualno usmerjeni glasbenik našega časa.

MEDNARODNO MLADINSKO SREČANJE

Težko je v kratkih besedah ujeti dogodke tritedenskega mednarodnega mladinskega festivala. Udeležilo se ga je 466 udeležencev iz 25 dežel, med katerimi ni manjkalo niti predstavnikov iz Indije, Argentine in Malija.

Babilon jezikov, značajev, šeg in navad. In skupna želja prebiti poletje v mirnem sožitju in delovnem vzdušju. Možnosti za izpolnitev teh želja je bilo kar dovolj, saj je bilo moč izbirati med temile tečajji: simfonični orkester, pevski zbor, tečaj za mlade operne soliste, moderna komorna glasba in tolkala, sodobni godalni kvartet, komorna glasba za godala, komorna glasba

za pihala, interpretacija orgelskih del, indijski klasični ples, kreativni prostor in narečno gledališče. Da ne govorimo še o vseh možnih kombinacijah, saj so člani skupine, ki se je ukvarjala z oblikovanjem prostora, postavili, prebarvali in preoblikovali učilnice, dvorane in telovadnice; orkestraši so sodelovali pri komornih skupinah, pevci peli z najrazličnejšimi zasedbami, igralci napovedovali in recitali, le udeležence tečaja indijskega plesa je vidno zmedel stik z zunajevropsko kulturo in so bili povsod prisotni molče.

Pa to še ni bilo vse, saj so udeleženci 28. mednarodnega mladinskega srečanja priridili še

Mladinski mednarodni kulturni center v Bayreuthu

35 koncertov izven Bayreutha na turnejah po gornji Frankoniji. Vsaka skupina je imela tudi svoj večer. Srečanje je v celoti uspelo: programi so bili izpolnjeni, koncerti ter predstave so izdajali ne samo visoko kvaliteto, ampak tudi trdo delo treh tednov. Največ uspeha je seveda kot vsako leto upravičeno požel simfonični orkester pod taktirko Ericha Bergela, saj je bil tokrat verjetno najkvalitetnejši v celotni zgodovini mednarodnega mladinskega srečanja. Kdo bi našteval celo vrsto ansamblov in solistov, ki so bili pogosto enakovredni profesionalcem! Le eno ime bi omenila: ljubljena srečanja, finskega basista Petteri Salomaa, ki je v opernem tečaju požel največ pozornosti in je v Bayreuthu praznoval svoj 17. rojstni dan.

Njegova pot je začrtana: prihodnje leto prva vloga na „zelenem griču“, ki ji bodo gotovo sledili angažmaji na opernih deskah po vsem svetu.

18. avgusta smo slavili dogodek prav posebne vrste: položitev temeljnega kamna za nov mednarodni kulturni center, ki naj bi deloval čez vse leto. Program centra je edinstven na svetu: mentorji naj bi bili najuglednejši strokovnjaki z vseh kontinentov, udeleženci pa vseh barv, narodnosti in običajev: od prvotščolčkov do študentov na podiplomskem študiju in mladih poustvarjalcev. Mednarodno mladinsko srečanje bo ostalo samo del mednarodnega kulturnega centra, njegova najpomembnejša in najbolj množična manifestacija.

MEDNARODNI SEMINAR

Tudi ta mednarodni posvetovalno-pedagoški forum je bil povezan tako s festivalom kakor z mednarodnim mladinskim srečanjem. In to tem bolj, ker je na njem sodelovalo poleg 24 ekspertov tudi 24 študentov, ki so v neposrednem dialogu vpraševali po stvareh, ki jih navadno strokovnjaki zaradi svoje strokovnosti preprosto ne vidijo več. Predstavitve glasbe v radiu, na televiziji, v tisku prek plakatov, na ovitkih gramofonskih plošč... Opravlja ta predstavitev svojo nalogo? Smo lahko z rezultati zadovoljni? Kaže, da ne, saj je šlo predvsem za predstavitev tako imenovane resne glasbe, ki v primerjavi z zabavno izgublja svoje „potrošnike“. Je krivda v visokoletežih in nerazumljivih komentarjih? V dolžini ali kračini napovedi? Se ne bi dalo npr. prenašati bayreutskega festivala po televiziji v obliki nogometne tekme? Zakaj so kvalitetne glasbene oddaje navadno odrinjene na stranski tir, tako na malo poslušani kanal, kakor tudi v neustrezen čas. Kaj bi se dalo doseči s tem, če bi predstavljali resno glasbo tako, kot to počne-

jo popularni disk-jockeyi s popularno? Kaj bi se zgodilo, če bi oddaje resne glasbe popestrili z zabavno in obratno? Kupujejo povprečneži gramofonsko ploščo zaradi glasbe ali ovitka...?

Kaže, da je problematika pereča, saj so jo enako formulirali predstavniki Canadian Broadcasting Corporation kakor predstavniki Finske, Španije, ZRN in

avstrijske televizije, čeprav se je izkazalo, da ima ORF za sedaj v mednarodni konkurenci med 24 državami še največje uspehe.

Sklep seminarja je bil, naj se izvede obsežnejše zasnovana študija na mednarodni ravni pod okriljem Mednarodnega sveta za glasbo pri UNESCO. Na osnovi analize obstoječega stanja pa naj bi mednarodni team izdelal predloge za izboljšanje stanja, po katerih bi se lahko orientirale posamezne radijske in televizijske hiše, tovarne gramofonskih plošč... vsak v skladu s svojimi potrebami in zahtevami, ki jih sredstvom javnega obveščanja nalaga določena družba.

ALENKA KERŠOVAN

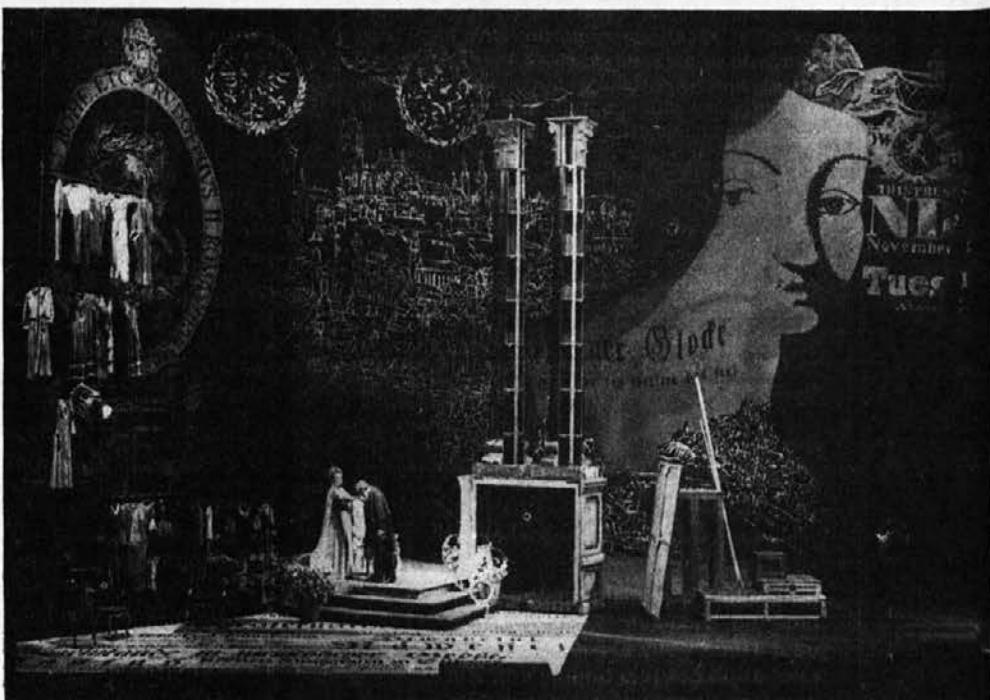

FESTIVAL
Leoš Janáček

BRNO 1978

Letošnji trinajsti mednarodni glasbeni festival v Brnu je imel predvsem tele značilnosti: glasbeni del je bil v celoti posvečen delom velikega češkega glasbenega klasika 20. stoletja, Leoša Janáčka, katerega 50. obletnice smrti se letos spominjamo. Glasbenemu delu se je na isto temo pridružil kolokvij muzikologov, ki so govorili o Leošu Janáčku in današnjem dnevu ter v izčrpnih referatih in diskusijah osvetljevali Janáčkovo glasbo. In tretja, zadnja značilnost te obširne mednarodne prireditve je bil muzikološki simpozij pod pokroviteljstvom UNESCO s temo „Glasba slovanskih narodov in njen vpliv na evropsko glasbeno kulturo“. Kot rdeča nit pa so se vlekli skozi 14 dni koncerti z deli Leoša Janáčka in predstave Janáčkovih oper. V okviru simpozija so nastopili umetniki in ansambli tudi z deli drugih skladateljev. Tako je zelo uspešno nastopil tudi ljubljanski trio Lorenz in predstavil dela slovenskih in jugoslovanskih avtorjev. Na muzikološkem delu simpozija pa je med drugimi tudi prof. dr. Dragotin Cvetko predaval o nastanku kompozicijskih šol v jugoslovanskem prostoru in njihovem mestu v luči evropskih gibanj 19. in 20. stoletja. Na kolokvijju o Janáčku je režiser Emil Freljih govoril o interpretacijskih problemih Janáčkovih oper na jugoslovanskih odrih.

Posebno pozornost so zbudile Janáčkove opere v različnih režijskih predstavah. Saj so poleg brnske nastopile še opere iz Čeških Budejovic, Ostrave, Bratislave in Prage. Nekatere operne predstave smo lahko tudi med seboj primerjali. Češki umetniki skrbno negujejo domača dela in prav Janáček je očitno posebej priljubljen, saj se menda ni zgodilo, da ne bi bilo

S premiere (27. 9. 1978) Janačkove „Zadeve Makropulos“

imenitno, moderno Janáčkovo gledališče (zgrajeno 1965) s 1400 sedeži kdaj nabito polno navdušenega občinstva. Zato je skorajda nemogoče izdvojiti boljše ali slabše predstave, pa vendar so bile posebno doživetje brnska izvedba „Izletov gospoda Broučka“ (režiser Vaclav Vežnik in dirigent Vaclav Nosek), praška „Lisica zvitorepka (režiser Ladislav Štros in dirigent Miloš Konvalinka), pa spet brnska „Katja Kabanova“ in bratislavska izvedba „Zadeve Makropulos“. Nekatere popoldanske predstave so bile namenjene tudi mladini, ki je prav tako navdušeno kot njeni starejši vrstniki spremljala Janáčkovo glasbo.

Prav težka je izbira med koncerti. Saj so bili vsi na izredno visoki ravni: pa najsi gre za izvedbo ljudske glasbe, izvrstne komorne ansamble, pevski zbor moravskih učiteljev ali brnsko filharmonijo z dirigentom Františkom Jilekom, ki je imela tudi zaključni koncert. Posebno doživetje je bil seveda nastop Češke filharmonije z dirigentom Vaclavom Neumannom, s katerim smo se imeli priliko tudi pogovarjati o problemih interpretacije Janáčkovih del in njegovem osebnem odnosu do Janáčkove glasbe. Vsak večer so organizatorji namreč poskrbeli še za diskusijo z izvajalci opere ali koncerta v festivalskem klubu.

Številnost prireditev, obsežnost znanstvenih simpozijev, diskusije in raprave so pomenile za udeležence in goste festivala v Brnu nov in poglobljen odnos do Janáčkove glasbe, obenem pa nudile tudi številne možnosti izmenjave mnenj.

PRIMOŽ KURET

Odlični zbor moravskih učiteljev.

SLOVENSKI REŽISER V BRNU

Mednarodno uspešni slovenski operni režiser Emil Freljih je letos aprila režiral v Brnu opero češkega skladatelja Jirija Bende iz 18. stoletja. Benda izvira iz znane in stare češke glasbeniške družine in je deloval v različnih evropskih glasbenih središčih. Opera „Romeo in Julija“ je zanimiv primer uglasbitve Shakespearovega motiva in je pod Freljihovim režijskim vodstvom ter z dirigentom Vaclavom Nosekom dosegla viden uspeh. Zato so predvideli izvedbo opere tudi letos oktobra za goste in udeležence velikega glasbenega festivala ter muzikoloških simpozijev, a je bila, žal, zadnji trenutek odpovedana. Opero so uprizorili v najstarejšem brnskem gledališču Reduta, katerega najstarejši ostanki segajo v začetek 17. stoletja. Danes je gledališče znano tudi po tem, da sta v njegovi dvorani muzicirala mladi Mozart in njegova sestra.

Petek, 29. septembra 1978

Na prvem koncertu letošnje sezone smo slišali tri dela: Schubertovo Simfonijo št. 1 v D-duru, Koncert za sedem pihal in trobil, pavke, tolkala in godalni orkester Franka Martina ter Simfonijo št. 5 slovenskega skladatelja Lucijana Marije Škrjanca. Orkester SF je vodil Anton Nanut. Pri Schubertu je pravilno dojel prozorno glasbeno strukturo, vendar je bil pri interpretaciji večkrat premalo dosleden in natančen. Martinov Koncert je izredno sveže in živahno delo. Vsi solisti so svojo nalogo odlično opravili in pripomogli k zelo dobri izvedbi te skladbe.

Čeprav ne najboljše simfonično delo, Škrjančeva Peta vseeno predstavlja eno večjih partitur pri nas. Nanut in orkester sta se dosledno držala vseh navodil skladatelja in tako s solidno izvedbo ponovno oživila to Škrjančevno delo.

M. K.

Sreda, 4. oktobra 1978

V novi zasedbi se je kot podaljšek letošnjih Jesenskih serenad predstavil v Trubarjevem antikvariatu BAROČNI KVARTET iz Ljubljane. Tokrat za razliko ne v atriju, temveč v največjem prostoru, med policami knjig ter starimi notnimi zapisi in tiski po stenah. Našima starima znanecema iz bivšega Akademskoga baročnega kvarteta (mentor in umetniški vodja Tomaž Lorenz) Klemenu Ramovšu, kljunaste flavte, in Dragu Arku, violina, sta se sedaj v Baročnem kvartetu pridružila še violončelist Alojzij Mordej in čembalistka Eva Uršičeva. Če že ne drugače, je ansambel vsaj po programu predstavljenih del (Corelli, Vivaldi, W. Williams, Loeillet in Naudot) še vedno v „vodah“ nekdanjega ABK.

Sredin jesenski večer z baročnimi trio sonatami je ostal v spominu zlasti še po lepem tonu flavtista Ramovša in po mestoma že kar neoporečnem skupinskem

muziciranju celotnega ansambla.

FK

Petek, 6. oktobra 1978

Tokrat smo v Slovenski filharmoniji slišali dvoje temeljnih del svetovne simfonične literature: Haydnov koncert za violončelo in orkester ter Mahlerjevo simfonijo št. 5. Pod vodstvom odličnega Mosheja Atzmona smo doživeli enkratno izvedbo Mahlerjeve simfonije, v kateri ne moremo mimo odličnega trobentača Antona Grčarja, ki je pripomogel svoj veliki delež k izvedbi. V Haydnovem koncertu je ponovno dokazal svoje izredne muzikalne sposobnosti naš violončelist Ciril Škrjanec. Moshe Atzmon je z voljnim orkestrom SF uspel svoj muzikalni koncept realizirati izredno precizno in muzikalno doživeto.

M. K.

Petek, 6. oktobra 1978

Ze drugemu letošnjemu koncertu Slovenske filharmonije (prvi koncert za modri abonma) velja pripisati kaj več kot zapis o običajnem abonmajskem koncertu v Ljubljani. Po uvodnem in bledeu preigravanju violončelista Cirila Škerjanca in orkestra Slovenske filharmonije, ki sta izvajala Haydnov Koncert v C-duru, je gostujoči dirigent Moshe Atzmon v Ljubljani predstavil „ta pravega“ Mahlerja. Njegova 5. simfonija je prav po zaslugi odličnega orkestra SF in, kjer ni bilo „slabega moža v ekipi“, z vsemi odlikami izvedbenih kriterijev predstavila Mahlerjevo simfonično ideologijo z začetka tega stoletja. Pričujoča izvedba pa je potrdila, da je Mahlerjeva glasba pravzaprav „sound“ današnjega časa. Na vso žalost.

F. K.

Sobota, 7. oktobra 1978

V Koncertni dvorani Vatroslav Lisinski v Zagrebu je odlični vokalnoinstrumentalni korpus Bachov zbor in

orkester Karla Richterja iz Muenchna s solisti izvedel Bachovo Mašo v h-molu za soliste, zbor in orkester. Prvemu od šestih koncertov v ciklu „Svet glasbe“ je kazil celostno podobo le solistični basist. Veliko pa si je izvedba opomogla z našo „zdomko“ Ružo Pospis-Baldani (alt). Perfektna izvedba „specialistov“ (dirigent Karl Richter je celotno partituro diriral na pamet!) je tu pa tam podoba izvedbe že kar motila. Bleščečemu zboru so se pridružili še izvrstni solisti iz orkestra. Za tako izvedbo Bachovega monumentalnega besedila pa se niso dovolj dobro pripravili prireditelji: Bach in njegova Maša zahtevata prav gotovo kaj več, kot le dve strani koncertnega lista.

FK

Petek, 13. oktobra 1978

Na prvem koncertu rume-nega abonmaja je z orkestrom SF nastopil dirigent Anton Kolár, ki je z zanesljivo roko vodil godbenike in v zadnji točki dosegel višek. Po Dolarjevi Sonati a 10 smo prisluhnili Wolfovi Italijanski serenadi, nato Bartokovemu Koncertu za klavir in orkester št. 3. Kot solist je nastopil Madžar Gyula Kiss. Ver-no je poustvaril Bartoka in dosegel izredno doživljeno pianistično igro. Kot zadnje točko pa smo slišali Brahmsovo Simfonijo št. 4 v e-molu, ki je izzvenela glasbeno tako prepričljivo kot že dolgo ne v dvorani SF.

M. K.

Torek, 18. oktobra 1978

Glasbena mladina Slovenije je imela v gosteh francoski pihalni kvintet „Paul Taffanel“, ki se je v Ljubljani predstavil v filharmonični dvorani z deli Taffanela, Ligettija, Cipre in Frigyesa. Že prvi zvoki z odra so potrdili zlitost igranja in komornost izvajanja, ki ne stremi za bleščečo solistično učinkovitostjo, pač pa za plastičnim

prikazom skladateljevih glasbenih zamisli. Spored je bil zelo dostopen in ni navajal zajetnejših skladb. Mladino pa je najbolj ogrel Madžar Frigyes s sodobnimi plesnimi ritmi, ki jih zna okusno vplesti v komorni stavek. Mladi glasbeniki so se izkazali kot veliki mojstri na svojih instrumentih.

P. Š.

Petek, 20. oktobra 1978

Ve-liko glasbeno doživetje je spet pripravil dirigent Moshe Atzmon. Izbral je dvoje del, Mozartovo Simfonijo št. 40 v g-molu ter Straussovo Junakovo življenje op. 40. Tudi tokrat je dirigentu ob obilni pomoči orkestra uspelo ustvariti globoko doživeto in natančno interpretacijo tako Mozarta kot Straussa. V Straussu je kot solist nastopil prvi violinist SF Kostadin Kirkov, ki je svojo težko nalogo izvedel muzikalno prizadeto. Posebej gre pohvaliti skupine pihal in trobil v Straussu, ki so že velikokrat dokazale, da po svojih sposobnostih sodijo med izredne

poustvarjalce.

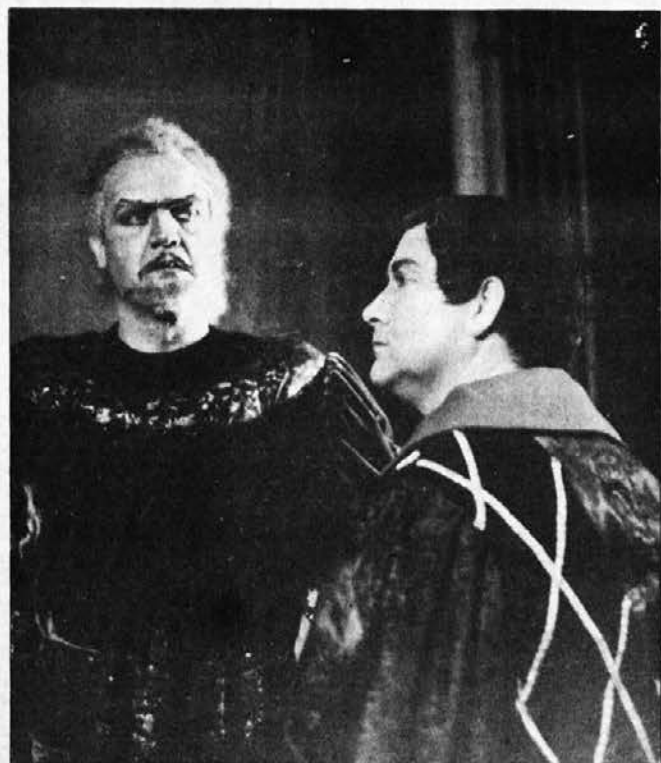
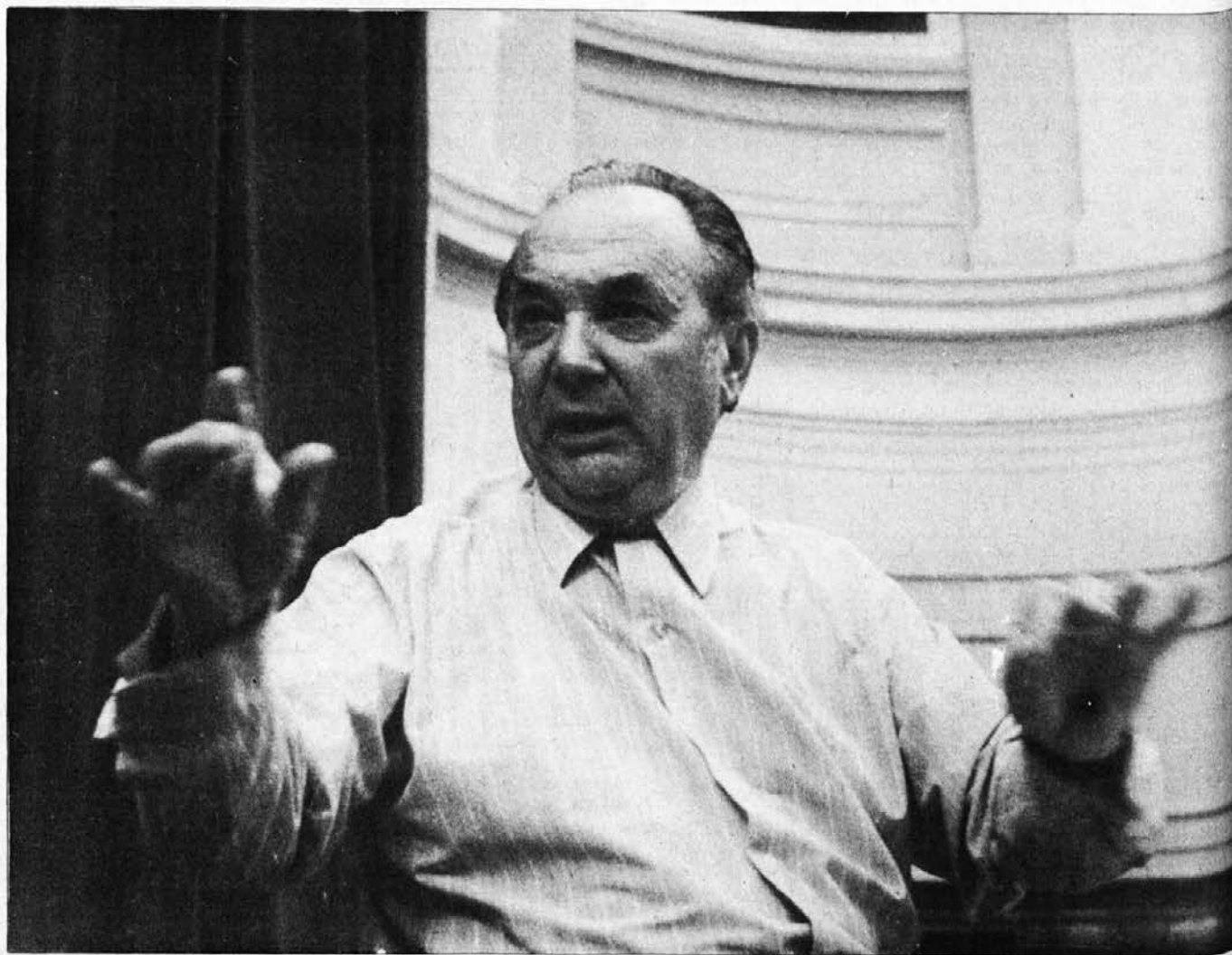
M. K.

Torek, 31. oktobra 1978

Festival – Ljubljana je na svoj prvi letošnji abonment-ski koncert povabil avstrijsko violinistko Roswito Randmacher in njenega spremljevalca, pianista Romana Ortnerja. Z vzgledno uigranostjo sta predstavila sonate F. Geminianija, W. A. Mozarta, S. Prokofjeva, G. Einema in Cl. Debussyja. Za zaključek pa je izredno mlada gostja zaigrala Sarasatejevo fantazijo na melodije iz opere Carmen. Z njo je ne samo potrdila svojo vsestransko muzikalnost, ampak virtuozno obvladanje svojega instrumenta, ki sega do najvišje stopnje bravure z občudovanja vredno lahkoto. Več-ina prisotne mladine žal ni našla ustreznega odnosa do sporeda in izvajalcev.

P. Š.

Premiera „Veronike Deseniške“ v Mariborski operi leta 1963

Med starejšo generacijo slovenskih skladateljev ima dr. Danilo Švara prav posebno mesto. Ne samo zaradi svojega skladateljskega opusa, ki ga je bolj kot kdorkoli drug pri nas posvetil opernemu ustvarjanju, marveč predvsem zaradi mnogovrstnosti dela, ki je seglo praktično na vsa področja. Švara je namreč skladatelj, dirigent, pianist, glasbeni kritik in pedagog.

Sprva je kazalo sicer vse drugače. Domačim ni bilo všeč, da bi sin šel po negotovi poti glasbenika. Toda tudi v Švari je živel uporni duh njegovih rojakov iz Ricmanj pri Trstu, ki so trmasto zahtevali vedno svoj prav. Rojen je bil pred 76 leti in vaški učitelj ga je prvi popeljal v svet glasbe. Ta svet mu je razširil še njegov profesor na pazinski gimnaziji, skladatelj in slikar Saša Šantel (njegova slika slovenskih skladateljev visi v mali filharmonični dvorani v Ljubljani). Prav Šantel je tudi opozoril nadarjenega fanta na bogostvo in posebnosti istrske glasbene folklore, ki je igrala v enem od skladateljskih obdobij v Švarovem življenju tako pomembno vlogo. Po preselitvi v Ljubljano je bil njegov klavirski učitelj Anton Trost. Tu je končal gimnazijo in nato na željo staršev odšel na Dunaj študirat državno-politične vede. Toda na Dunaju je takrat živel tudi Anton Trost in Švara je še naprej hodil k njemu na pouk klavirja. Z Dunaja je Švaro peljala študijska pot v Frankfurt, kjer je leta 1925 postal doktor diplomacije. Želja po muziki in temeljitem znanju glasbe ga je pripeljala tudi v Frankfurt do glasbenih pedagogov Scherchena, Ceasearja in Malate. Tako se je ob vrnitvi v Ljubljano, namesto v diplomaciji, zaposlil kot dirigent v ljubljanski Operi. Vendar je menil, da mora svoje glasbene študije poglobiti in je zato ponovno odšel v Frankfurt, kjer je pri Bernhardu Seklesu študiral kompozicijo ter pri Hermannu Scherchenu (izredno znan in izvrsten dirigent!) dirigiranje. Leta 1930 je študije končal in prišel nabit z znanjem, voljo in velikimi željami ter obeti spet v Ljubljano. Zdaj se pričinja njegova uspešna pot tako na skladateljskem področju, kot dirigentska v Operi in pedagoška.

Ljubljana tega časa je bila razgibano glasbeno mesto. V njej so odmevale tedanje glasbene novosti, ki jim je Švara prisluhnil že v Frankfurtu. Zato ni nerazumljivo, da se je takoj opredelil za sodobno glasbeno govorico, avangardna načela in radikalni modernizem. Nekako v istem času je pričel z delom tudi Slavko Osterc, prav tako do kraja zavzet za najnovejšo smeri v glasbi. Tedanji glasbeni ljubljani so dajali pečat še Lajovic, Škerjanc, Bravničar in Kogoj, ki je že poprej s svojimi članki in deli buril duhove.

Svara se je v takšni atmosferi hitro vživel in tudi hitro pričel z delom. Nastala je 1. simfonija in zlasti kantata Vizija (1931) na Župančičevo besedilo. Delo je dobilo skupaj s Celjsko romanco Slavka Osterca na natečaju Glasbene Matice prvo nagrado. Žiriji je predsedoval ugledni in slavni češki dirigent Vaclav Talich, nekdanji prvi dirigent orkestra Slovenske filharmonije. Zaradi izredne težavnosti, uporabe avangardnih glasbenih sredstev tedanjega časa je bila Vizija prvič izvedena šele 1956. Poleg številnih drugih skladb, ki jih je v tem času pisal, pa ga je v glavnem zaposlovala misel na prvo opero. Snov zanjo si je izbral v zgodovini starega Egipta, kjer ga je zamikal lik Kleopatrate. Leta 1936 je sam napisal libreto in prvo zasnovano opero. Le-ta je bila zaradi svoje kromatične melodične in radikalne modernosti napisana v slogu, ki je bil po mnenju samega avtorja za občinstvo preoster. Zato je opero nekoliko predelal, čeprav je ostala še vedno zelo sodobna. Prva uprizoritev 1940 v ljubljanski Operi je dosegla lep uspeh, saj novosti takrat na ljubljanskem opernem odru niso bile tako redke kot so dandanes.

Na nadaljnji ustvarjalni poti pa se je Švara v glavnem in začasno vendarle pričel oddaljevati od radikalnega modernizma. Naslednja opera — Veronika Deseniška — je nastala že med vojno in kaže opustitev principa atonalnosti ter težnjo po preizkušeni opernih prijemih zlasti v zborovskih in solističnih partijah. Švara se je tokrat naslonil na znano snov iz slovenske preteklosti, ki je vzbudila tudi mnoge literarne ustvarjalce, ter se pri svojem delu naslonil na Župančičevo in Tomičevo dramo o nesrečni Veroniki ter zopet sam pripravil libreto. Prva izvedba l. 1946 je pomenila lep uspeh, ki se je ponovil tudi pri uprizoritvi v Mariboru, leta 1964.

Ob vsestranskem delu na raznih področjih je Švari začela zoreti misel na tretjo veliko opero „Prešeren“ (Slovo od mladosti). To naj bi bila ljudska opera, opera o velikem slovenskem pesniku. Skladatelju naj bi nudila možnosti, da se sooči s slovensko folkloro, s slovenskim ljudskim čustvovanjem, skratka, usmerjena naj bi bila povsem v drugo smer. Prešeren je bil prvič uprizorjen leta 1954, sodbe o njem so si bile neenotne. Mnogi so Švari zamerili, da se je odvrnil od svoje prejšnje poti, ne da bi pri tem dopustili skladatelju svobodo, da si sam izbira najpripravnejša glazbena sredstva.

Danilo Švara:
Kleopatra

OPERA V DVEH DELIH (s SLIKAMI IN ZGLEDNOVINSKIM VSEBIM NAPISIM DR. D. ŠVARA)
DIREKTENT: DR. D. ŠVARA KAMERKORAR: ING. P. GAVRILIN

Kleopatra, egiptovska kraljica	V. Hvalbyta	Firni	1. Kleopatra (solistka)	S. Spavna
Julij Cezar, rimski cesar	V. Janko	Kamarija	1. Kleopatra (solistka)	1. Kleopatra
Pompej, kraljev nametnik	I. Benčič k. g.	Senčič	1. Kleopatra (solistka)	S. Malba
Antioh, Kleopatra (solistka)	S. Benčič	Egiptovski prestopnik	1. Kleopatra (solistka)	1. Kleopatra
Arcan, Kleopatra (solistka)	M. Knapina	Mark Antonij, rimski cesar	1. Kleopatra (solistka)	1. Kleopatra
Darion, Egiptovski kralj	A. Šušter	Herod, izraelski kralj	1. Kleopatra (solistka)	1. Kleopatra
Mark Brut	F. Lovša	Endimion, trojanski kralj	1. Kleopatra (solistka)	1. Kleopatra
Glazbeni vodja	I. Bako	Eno solista	1. Kleopatra (solistka)	1. Kleopatra

Kostume in izdelala slovenska krojačica pod vodstvom L. Stančič in F. Karižarja
Prve partiture poproje in posnela trupeka N. Milčič, Ljubljana, Biscovica 1936. 2.

KUPILNICA: ING. E. FRANZ

Bilježnja se odpre ob 20.			Začetek ob 20.			Konec ob 23.		
Prva	Druga	Treća	Prva	Druga	Treća	Prva	Druga	Treća
1. 15	1. 15	1. 15	1. 15	1. 15	1. 15	1. 15	1. 15	1. 15
2. 15	2. 15	2. 15	2. 15	2. 15	2. 15	2. 15	2. 15	2. 15
3. 15	3. 15	3. 15	3. 15	3. 15	3. 15	3. 15	3. 15	3. 15
4. 15	4. 15	4. 15	4. 15	4. 15	4. 15	4. 15	4. 15	4. 15
5. 15	5. 15	5. 15	5. 15	5. 15	5. 15	5. 15	5. 15	5. 15

VSTOPNICE — Adultra — prodajatelj pri glasniki Muzice v opernem gledališču ob 18. na pol 1. in 10. ul. T. 101
Prodajalna mesta in posredniki kod vsakega gledališča v mestu.

Stran rokopisa iz partiture „Veronike Deseniške“ dr. Danila Švare.

Švara pa je ustvarjal naprej. Zopet drugače, zopet po svoje! Slog svobodne atonalnosti iz mladosti je zdaj zamenjal dodekafonija. Njeh so se pridružili še domači glasbeni viri rodne Istre. Nastali sta pomembni deli Sinfonia da camera in modo istriano (1957) in Concerto grosso dodekafono (1962). S tem je Švara začel vrsto skladb, ki jih je imenoval Dodekafonije. Tako se je skladatelj po kratkem ekskurzu v romantiko spet pričel vračati v sodobnost. Novo glasbeno-scensko delo pa je nastalo šele skoraj deset let po Prešernu. Bil je to zelo uspešen celovečerni balet Nina. Njeh je sledila doslej zadnja Švarova opera Ocean na besedilo Leonida Andrejeva. Zanimivo je, da se je istega avtorja poslužil tudi Marij Kogoj pri Črnih maskah. Prva izvedba Oceana je bila v ljubljanski operi 1969.

Švara je kot skladatelj segal na vsa področja, zlasti pomembno je njegovo delo za domačo opero. Z opero je Švara vse življenje prebil v tesnem stiku, saj je bil dolgoletni dirigent ljubljanske Opere ter član tistega rodu, ki je zaoral brazde v slovenski operi kmalu po vojni in jo nato do druge vojne in še po njej temeljito preoblikoval v zgledno umetniško ustanovo. Ta rod so sestavljali Mirko Polič, Niko Štritof, Anton Neffat in najmlajši med njimi dr. Danilo Švara. Prav Švara ima tudi mnogo zaslug pri vzgoji in razvoju tako pevskega kot orkestrskega ansambla. S trdnim znanjem, pedantnostjo in razgledanostjo se je lotil vsakega dela. S tem področjem njegovega dela pa se je povezovalo tudi pedagoško delo na Akademiji za glasbo, kjer je skrbel za vzgojo mladega kadra. Danes pri nas praktično ni dirigenta, ki ne bi šel skozi dirigentsko šolo dr. Danila Švare.

Ob vsem povedanem lahko uvodno misel samo še potrdimo. Švara je na vseh področjih svojega dela — zlasti pa še na opernem — široko posegel v slovensko glasbeno življenje in ga obogatil s tehnimi prispevki, ki so že postali važen sestavni del naše glasbene kulture.

PRIMOŽ KURET

ODDAJO O GLASBI DR. DANILA ŠVARE LAHKO POSLUŠATE NA I. PROGRAMU LJUBLJANSKEGA RADIA V SOBOTO, 25. NOVEMBRA OB 18.30.

Ne posebno velik, skodran, živahen in odrezav, poln energije in glasbe; človek, ki ve, kaj hoče: tak je izraelski dirigent Moshe Atzmon. To jesen je kar dvakrat gostoval v Ljubljani ter navdušil naše občinstvo in člane našega simfoničnega orkestra Slovenske filharmonije. Veseli smo, da lahko pri nas poslušamo dirigenta, ki je trenutno v svetu izredno cenjen in deluje kot umetniški direktor orkestra zahodnonemškega radia v Hamburgu in kot šef dirigent ter umetniški direktor simfoničnega orkestra v Baslu v Švici.

Ko mi je med odmorom dopoldanske vaje naklonil nekaj minut, mu ni bilo treba postavljati nobenih natančnejših vprašanj. Brez ovinkov in jasno – v lepi angleščini – mi je kar sam od sebe razložil toliko zanimivosti, da sem izvedela prav vse, kar sem želela izvedeti:

„Z glasbo sem se začel ubadati kot deček, še na Madžarskem, kjer sem bil rojen in kjer sem preživel prvo otroštvo. Starši niso bili poklicni glasbeniki, vendar so izredno ljubili in cenili glasbo. Pogosto smo oče, mati in trije otroci skupaj prepevali. Vsi otroci smo se učili instrumentov – sestri violino in klavir, jaz pa violončelo. Ko smo se nekoliko pred koncem vojne preselili v Izrael, sem tam nadaljeval s študijem čela, vendar sem se poleg tega lotil še roga, ki je pozneje postal moj glavni instrument. Kmalu sem si želel postati dirigent, vendar je moja želja zaradi neugodnih okoliščin morala še nekaj časa počakati. Ko sem se preživljal z igranjem roga v orkestru v Tel Avivu, sem obenem na tamkajšnji univerzi študiral dirigiranje, pozneje pa sem moral poprijeti za vsakršen orkester ali zbor, saj je pri nas malo ansamblov in ni možnosti za vse, ki bi radi dirigirali. Tako sem vodil amaterske zборе in orkestre, pa vojaške godbe in zabavne orkestre.

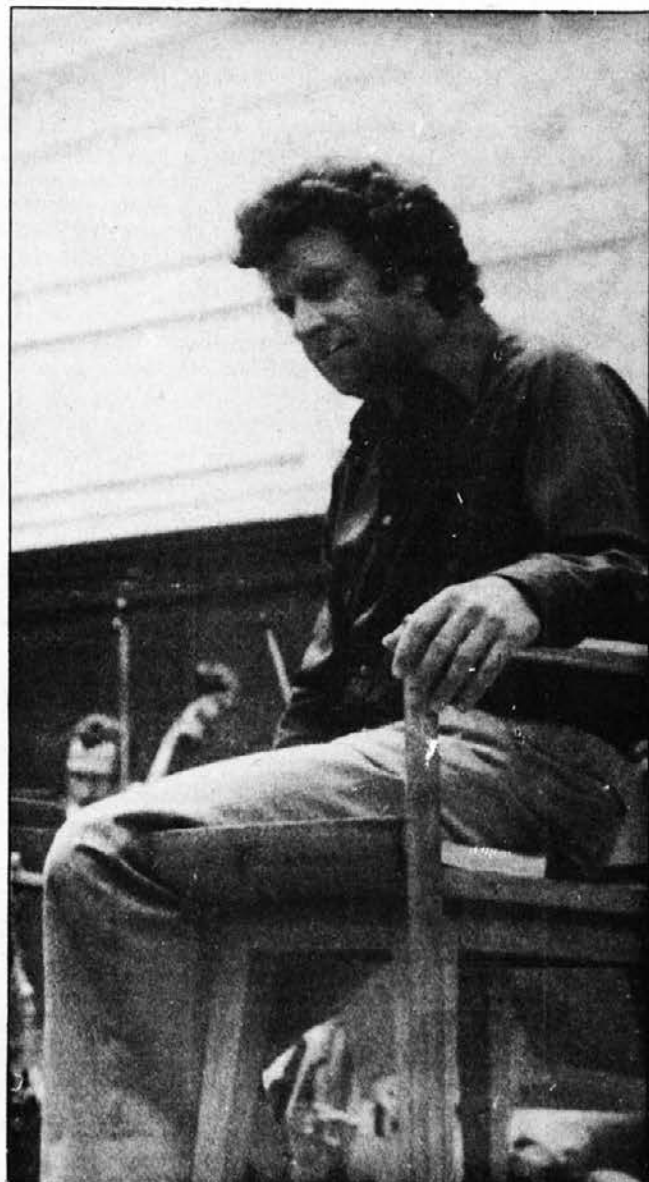
Odrplo se je, ko sem dobil štipendijo in sem lahko odšel v tujino. Udeležil sem se tekmovanja v New Yorku, kjer sem prvič štal pred velikim simfoničnim orkestrom. Pravzaprav nisem veliko pričakoval, saj je bilo štiriinpetdeset kandidatov z vsega sveta. Dobil sem vendarle drugo nagrado, naslednje leto, 1964, pa na tekmovanju v Liverpoolu prvo nagrado.

Takrat se je šele pošteno začelo; vsak tekmovalec mora vedeti, da samo tekmovanje ni edina preizkušnja, ki jo je treba izdržati, temveč se prava borba začne šele po tekmovanju. Ko dobiš nagrado, si za nekaj časa v središču pozornosti in če nisi pripravljen, če nimaš dovolj živcev in moči ter znanja, kloneš pred napori. Sam sem v tistem hipu bil pripravljen na kariero, moram pa reči, da je to težko življenje.

VAŠ ODNOS DO GLASBE?

Rad imam dobro glasbo, vsako dobro glasbo in ne bi se želel omejiti. Mladi ljudje morajo raziskovati in gledati vedno naprej, ničesar se ne smejo ustrašiti, vsak korak mora iti nekoliko dlje, drugače stagnirajo. Zdi se mi na primer, da je

zelo zanimivo predstavljati sodobno, moderno glasbo, pa čeprav je izredno zahtevna. Pri tej glasbi je treba premostiti prepad, ki ga pogosto občutimo med poslušalci in moderno umetnostjo. S svojimi orkestri čisto sistematično gojimo predstavljanje modernih del; skoraj na vsakem koncertu zaigramo kakšno od njih (Pendereckega, Bartoka, Cimermana...), vendar se vsakokrat obrnem k občinstvu in mu povem nekaj zanimivih stvari o glasbi, da poslušalci začutijo stik z izvajalci in glasbo, ki jo bodo poslušali. Pri tem seveda ne smemo pretiravati, vendar mislim, da je vsako občinstvo hvaležno za take predstave in navadno so rezultati zelo ugodni. Prevsim ne smemo nove glasbe predvajati eksperimentalno – v tistem pomenu, da efekt skladbe preizkušamo na občinstvu samem. Zdi se mi, da tak način moderni glasbi največ škoduje. Ljudje namreč nimamo radi občutka, da smo poskusni zajčki in zazdi se nam, da nas imajo izvajalci in skladatelji na norca. Vsako glasbo je treba pred javnim koncertom resnično dobro naštudirati in njeno vrednost preizkusiti ter jo ponuditi poslušalcem kot vredno poslušanja.

Dirigent Moshe Atzmon med vajo z orkestrom Slovenske filharmonije

FOTO: SREČKO ZALOKAR

Isto sodim o programih. Treba jih je sestavljati s premislom, zares tehtno, tako da vsak poslušalec najde v njih ne samo nekaj zase, temveč začuti, da je vsak program vredno slišati v celoti. Takšna mora biti seveda tudi izvedba.

IZBIRATE PROGRAME SAMI?

Pri svojih orkestrih, se pravi v Hamburgu in Baslu, izbiram programe po lastni presoji, na gostovanjih pa seveda lahko le predlagam, saj ima vsaka glasbena hiša svoj dolgoročnejši načrt za oblikovanje sporedov. Vendar so razpravljanja včasih kar precej dolga, da se zedinimo za dokončni program.

UPAM, DA NISEM INDISKRETNA, ČE VAS POVPRAM ŠAM ŠE PO TEM, KAKO VAM UGAJA NAŠ ORKESTER IN KAKŠNO JE DELO Z NJIM?

Pri vas sem prvič gostoval lansko leto in lahko bi temu rekli „ljubezen na prvi pogled“. Ker menim, da je treba ljubezen na prvi pogled pogledati še drugič, sem letos spet tu in priznati moram, da mi je tokrat vaš orkester še ljubši. Zato nameravam še tretjič gostovati v vaši filharmoniji.

Z dirigentom se je pogovarjala

KAJA ŠIVIC

UNIONSKI NASTOP SKUPINE RENA RAMA

Basist Palle Danielsson

Študentski kulturni center in Radio Študent sta ob kongresnih dnevih slovenske mladine pripravila jazzovski koncert. 11. oktobra so v ljubljanskem Unionu glasbeniki predstavili nekaj glasbe z evropskega Severa.

Skupino Rena Rama (snamejo ploščo za muenchensko gramofonsko družbo ECM) sta sestavila pianist Bobo Stenson in basist Palle Danielsson, nekdanji soustvarjalca glasbe saksofonista Jana Garbareka. V skupini Rena Rama je pihal v tenor in sopran saksofon Lennart Aberg, za tolkalsko baterijo je sedel temnopolti Leroy Lowe in gradil v ozadju solidno ritmično podlago. Kratek bobnarski solo je pokazal, da tehnično obvlada tolkala, več prefinjenosti in invencije bi se lahko naučil pri večjih tolkalskih mojstrih (Elvin Jones, Max Roach, Philly Jo Jones...). Saksofonist ni presenetil z izbrušenim osebnim izrazom, nehoti smo v njegovem igranju iskali stilne vplive velikih glasbenih osebnosti. Jedro skupine sta pianist Bobo in basist Palle, sposobna glasbenika z mnogo izkušenj in (najtesnejšim sodelovanjem) pri ustvarjanju glasbene celote. Bobo Stenson, eden izmed množice pianistov, je muzikalno veliko izrazitejši v skupini, njegovi solo nastopi so manj pomembni. Poustvarjene skladbe znanih glasbenikov (Keith Jarrett, Wayne Shorter, Kenny Wheeler) so zazvenele v prvem delu koncerta, ki ga je zaokrožila priredba simpatične romunske ljudske pesmi. Glasbeniki so zaigrali dovolj zbrano, skušali so ustvariti prijetno vzdušje in pritegniti poslušalce. Vendar je glasba polzela mimo zavesti, trenutno minljiva. V nadaljevanju naj bi nekaj več dinamike, več improvizacij prineslo več živahnosti.

Ljudje so odhajali z različnimi mnenji in razmišljanjem o vrednosti, učinkovitosti glasbe tega večera. Glasbeniki so dolžni podariti vse, kar zmorejo, le tako bodo pritegnili poslušalce k sodelovanju. Če jim to ne uspe, je ves trud zaman.

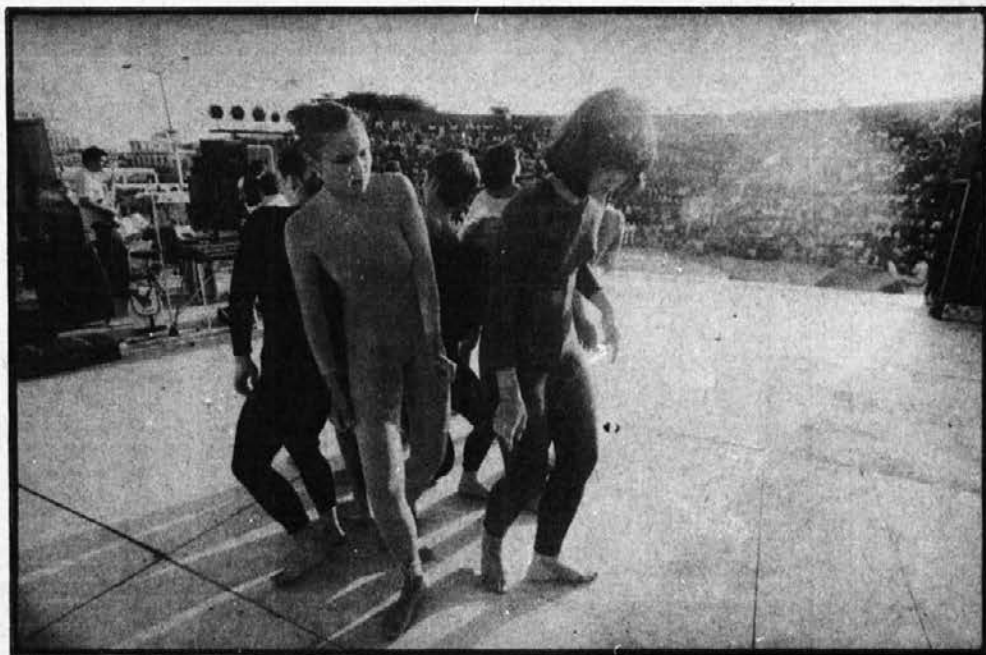
URŠKA ČOP

POLETJE MLADIH NA KUBI

Letošnje leto se je brez dvoma z velikimi črkami zapisalo v kubansko zgodovino, saj je imela ta dežela čast organizirati XI. festival mladine in študentov iz 146 držav. Udeležila se ga je tudi jugoslovanska delegacija, ki je štela nekaj manj kot dvesto članov. Razdeljeni smo bili v tri skupine, kulturna je bila najštevilnejša. Člani le-te smo bili iz vseh šestih republik in še iz obeh avtonomnih pokrajin: folklorna

enotedenskih pripravah v Titogradu, tako da smo ga na Kubi le še nekoliko priredili spremenjenim razmeram. Naša plesna skupina je zaplesala na jazz skladbo Igorja Savina in njegove skupine. Na Kubo smo pravzaprav prišle z „Requiemom“ skladatelja Darijana Božiča in besedilom pesnika Roždestvenskega. Celotno delo, glasba in ples, ki ga je koreografirala prof. Živa Kraigherjeva, voditeljica naše skupine, izra-

Temeljito smo spoznali tudi kubansko glasbo. Zvečer so v mestu igrane številne skupine, ki so v svoji glasbi uspešno združevale predvsem v raznih ritmih bogato kubansko tradicijo in moderne tokove, ki so prodrli na ta dokaj izolirani otok. Take skupine so nastopile nekajkrat tudi v našem bivališču in nismo mogli kaj, da ne bi veselo zaplesali. Za spoznavanje s to vejo umetnosti je poskrbela tudi ra-

Ljubljanska skupina za izrazni ples.

Foto: TONE STOJKO

skupina „Orce Nikolov“ iz Skopja, ženski pevski zbor „Collegium musicum“ iz Beograda, jazz skupina Igorja Savina iz Zagreba, pevec protestnih pesmi Miladih Šobič iz Nikšiča, obetajoča flavtistka Venera Mehmedagić iz Prištine, rock skupini Indeksi iz Sarajeva in September iz Ljubljane ter skupina za izrazni ples ljubljanskega Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje.

25. julija smo se spustili na havansko letališče, kjer sta nas presenetili neznozna vročina in močna vlaga. Po treh dneh, ko smo se že privadili novim razmeram, se je festival pričel. Otvoritvena manifestacija se je odvijala na velikem stadionu, kjer so se v mimohodu predstavile vse države—udeležence, pa tudi številna kubanska mladina. Bilo je zares čudovito.

Drugi dan smo pričeli z resnim delom. Glavna naloga kulturne skupine je bil čim uspešnejši skupni nastop v enem osrednjih havanskih gledališč — MELLA. Program smo sestavili in ga dobobra naštudirali že na

ža močan protest proti vsem vrstam nasilja, ki ga je današnji svet tako poln. Tega plesa zaradi dolžine ni bilo moč vključiti v komaj eno in pol urni program, tako da smo se predstavili le z že prej omenjenim plesom.

Številni gledalci so nas navdušeno sprejeli, še posebno odlični pevski zbor in folkloriste, ansambli zabavne glasbe pa so gledalce spravili dobesedno na noge. Uspeh je bil popoln, najpomembnejše pa je bilo to, da smo našo domovino lepo predstavili in tako opravili glavno nalogo, zaradi katere smo na festival sploh prišli.

Poleg tega skupnega nastopa smo imeli tudi številne nastope posameznih kulturnih skupin v raznih lepo negovanih havanskih parkih ali pa v klubih drugih držav—udeležence festivala. Prosti čas, kar nam ga je še ostalo, smo koristno uporabili za spoznavanje Havane in njenih prebivalcev, ki so nas s svojo prisrčnostjo in odkritosrčnostjo zares navdušili.

dijska postaja, ki je predstavila glasbo številnih vodilnih kubanskih umetnikov. Posebno me je navdušil sodobni skladatelj Leo Brouwer, ki ga pri nas na žalost še premalo poznamo. Čudovita in polna idej o načinu igranja so predvsem njegova dela za kitaro, ki jih odlično izvaja tudi avtor sam. Veliko se ukvarja tudi s povezovanjem kubanskih narodnih pesmi in elementov jazz glasbe in je tudi umetniški vodja ene glavnih skupin na Kubi — Grupa experimentation sonora.

V posebno lepem in trajnem spominu mi je ostal tudi nastop znane kubanske pevke Sare Gonzales. Ob spremljavi kitare je zapela nekaj kubanskih pesmi, predvsem o borcu za pravice zatiranih Che Guevari, ki je svoje plodno življenje tako tragično končal. Ob čudovitem Sarinemu glasu so mi v oči silile solze in tedaj sem pomislila, kako sem srečna, da jo poslušam, da sem na Kubi in da tudi jaz predstavljam delček naše domovine.

KARIN KANC

Poleti je bil v švicarskem mestu Montreuxu že 12. tradicionalni jazzovski festival, ki slovi kot eden najuglednejših v Evropi. Tudi letos je povabil številne pomembne ustvarjalce jazzu, zato — čeprav nekoliko pozno — objavljamo fotoreportažo, ki jo je posnel naš sodelavec Mirzo Džumhur.

Jam-session skupine bobnarja Billyja Cobhama in kitarista Johna McLaughlina s svojimi „One truth band“. Veliko pokoncertnih ustvarjalnih srečanj je dajalo festivalu pravo širino; nič čudnega, če se je zbralo na odru tudi petindvajset glasbenikov, ki so improvizirali še nekaj ur po uradnem večernem nastopu.

V Montreuxu sta zaigrala vplivni tenor saksofonist Sonny Rollins (levo) v kvintetu in pianist Bill Evans (desno), ki mu je pomagal Philly Joe Jones na tolkalih in Mark Jonson z basom.

Še nekdo je prispeval tehten delež, da so bile množice poslušalcev navdušene, nekdanji soigralec velikega glasbenika Johna Coltranea, tenor saksofonist Pharoah Sanders.

Jazz je glasbena umetnost, ki jo morajo ljudje poslušati in doživljati, beseda in fotografija sta le neznamen delček, poskus, kako približati bralcem trenutke koncerta, razpoloženja, glasbe... Na festivalu je pritegnil poslušalce in ustvaril pravo vzdušje bobnar Buddy Rich s skupino, poln energije z ostrim, vendar občutenim udarcem po tolkalskem kompletu.

Festivalski dnevi so poskrbeli za številna presenečenja. Dve jazzovski osebnosti, klavirski duo Oscar Peterson (na sliki) — Count Basie, sta povabila k sodelovanju mlajša ustvarjalca jazzovske umetnosti: Billy Cobham je bobnal, Niels Pedersen pa igral akustični bas.

USPEH V BRATISLAVI

Prav je, da danes spregovorim o posebnem delu redakcije za ljudsko glasbo na ljubljanski radijski postaji — o pripravi in nastopu na vsakoletnem tekmovanju magnetofonskih posnetkov ljudske glasbe v Bratislavi na Češkoslovaškem. Prireditelj, ki se imenuje „Prix de Musique Folklorique de Radio Bratislava“, je letos potekala v zadnjem septembrskem tednu.

Gostitelji so nas najprej sprejeli s slavnostnim koncertom, na katerem so nam s pesnijo, plesom in igranjem na ljudska glasbila prikazali del življenja preprostega človeka. Mednarodna žirija, ki jo sestavljajo uredniki radijskih programov iz studijev s tekmujočimi posnetki, se je prvi dan zbrala, poslušala in ocenila 35 posnetkov prirejene ljudske glasbe za dvo- oziroma triglasje s spremljavo. Naslednji dan je nadaljevala delo s poslušanjem in ocenjevanjem 41 priredb ljudskih napevov za instrumentalni sestav oziroma orkester. Tretji dan pa se je zvrstilo še 38 posnetkov izvirne glasbene folklorne.

V naši redakciji smo se na tekmovanje pripravljali že od mladosti in se odločili v tretjo kategorijo poslati dva posnetka godcev na oprekelj (star ljudski instrument s strunami, na katere se tolče z dvema kladivcema, in je bil na Slovenskem pred prihodom harmonike močno priljubljen) in na violinske citre (glasbilo, ki sodi v družino citer, a se nanj brenka z eno roko, z drugo pa z lokom vleče po strunah). Letošnje propozicije za to kategorijo so radijskim postajam omejile izbiranje samo v okviru solistične igre na vsa kordofona glasbila razen godal. V eni od priredbenih kategorij je ljubljanska radijska postaja letos nastopila s priredbo kratkega, a značilnega napeva stare rezijanske pripovedne pesmi o godcu v peklju z naslovom Sveti Sintilavdič. V ritem rezijanskega ljudskega plesa jo je posrečeno vključil naš skladatelj mlajše generacije Jani Golob. Pod taktirko Uroša Lajovica pa jo je izvedel radijski komorni orkester.

Pri vsakem posnetku je mednarodna žirija posebej ocenila redakcijo oziroma dramaturgijo, potem vrednost priredbenega dela, tehnično vrednost izvedbe, stilno vrednost izvedbe, tonsko kvaliteto in uporabnost posnetka v radijskem programu. Tako so po znanih rezultatih ocenjevanja podelili tri nagrade z zlato, srebrno in bronasto medaljo trem najuspešnejšim radijskim postajam za realizacijo celotnega posnetka, tri priznanja trem najboljšim izvajalcem in še tri nagrade za tri najboljše priredbe. Priznanj v kategoriji, kjer je tekmovala izvirna ljudska glasba, niso podelili.

Kot skoraj vsako leto so se tudi v letošnjem septembru najboljše odrezali gostitelji in je tako

Slavnostni koncert s plesalci iz Češkoslovaške

Nastop romunskih godcev na slavnostnem koncertu Prix Bratislava 78

večina nagrad ter priznanj ostala kar znotraj njihovih državnih meja. Posebno so se izkazale radijske postaje Praga, Plzen, Ostrava in Bratislava. Radijski delavci teh studijev so ponovno dokazali, da pot do uspeha vodi samo skozi stalna, načrtna in resna prizadevanja za sodobno tretiranje ljudskega glasbenega izročila.

Poleg Češkoslovaške so slavili še Bavarci z muenchenske radijske postaje, pa Madžari iz Budimpešte, Španci iz Madrida, naši iz Skopja in mi, Ljubljančani. Naš komponist Jani Golob je za priredbeno delo v drugi tekmovalni kategoriji prejel tretjo nagrado in tako smo se prvič po večletnem sodelovanju uspeli prebiti k vrhu. Priznanja smo bili toliko bolj veseli, ker je v primerjavi z drugimi deželami pri

nas ta vrst komponiranja manj negovana, stimulirana in cenjena.

Konec želim pospremiti še z besedo o letošnjem seminarju, ki navadno spremlja tekmovanje posnetkov. Tokrat sta ljudsko glasbeno kulturo s pripovedjo in glasbenimi primeri predstavila strokovnjaka na področju ljudske glasbe Mira Fulanovič-Šošič iz Sarajeva in Julijan Strajnar, sodelavec ljubljanske Glasbeno-narodopisne sekcije pre SAZU. Poslušalci in predavatelja so se po končanem seminarju pogovarjali predvsem o smiselnosti ocenjevanja zvočnih zapisov izvirne ljudske glasbe na prireditvi „Prix Bratislava“. Kaj več o tem problemu bi želela spregovoriti kdaj drugič.

JASNA VIDA KOVIČ

KRATKE VESTI

RAZSTAVA GLASBENIH EDICIJ

— Društvo slovenskih skladateljev je pripravilo v času od 17. do 20. oktobra razstavo glasbenih izdaj madžarske založbe EDITIO MUSICA iz Budimpešte. Po pozdravu predsednika DSS Bojana Adamiča je ogromne kadrovske in materialne razlike med obema partnerjema (Editio musica in Edicije DSS) orisal v prisposodobah Davida in Goljata muzikolog dr. Andrej Rijavec. Ne le te, tudi ostale razlike, med katerimi sodi nedvomno tradicija madžarske glasbene preteklosti (Bartok, Kodaly...) in pa nenehna skrb za popularizacijo dobre glasbe med množice, še zlasti med mladino, vse to so verjetno dodatni vzroki, da je doslej izšlo na Madžarskem 8.900, pri nas pa (Edicije DSS so pri tem edine v SFRJ!) komaj 900 vseh glasbenih tiskov!

LEGENDARNI ROCK'N ROLLER PRI NAS

V nedeljo, 22. oktobra, je v mali zagrebški športni dvorani nastopal Chuck Berry. Na dveh koncertih — ob osemnajstih in ob enajdvajsetih — je predstavil večino tistega, kar je bilo od njega pričakovati. Poleg elegantnega in zabavnega nastopa je vsem oziroma trem tisočem navdušenih obiskovalcev odigral in odpel pestro zbirko svojih največjih uspehov. Velika večina prisotnih je tako lahko prvič slišala izvirne izvedbe klasičnih skladb rock'n'rolla. Naj jih naštejemo le nekaj: „Round And Round“, „Roll Over Beethoven“, „Carol“, „Johnny B. Goode“, „Memphis“, „Reelin' and Rockin'“, „Rock'n'Roll Music“, „School Days“, „Little Queenie“ in tako dalje. Poleg teh pa je Chuck Berry predstavil še svoje izvedbe treh znanih bluzovskih skladb: „Wee Wee Hours“, „Sweet Sixteen“ in „Everyday I Have The Blues“. Škoda, da Berry ni imel po Jugoslaviji več koncertov, saj je le malo verjetnosti, da bo ta legendarni glasbenik, ki bo kmalu praznoval petdesetletnico, spet prišel k nam. Če pa že bo, bi si želeli boljše spremljevalno skupino kot jo je pripeljal v Zagreb.

TOMAŽ DOMICELJ

Kdo bi si bil mislil! Dve presenečenji naenkrat! Prvo — samovšečno. Drugo — nič kaj srečno. Prišel je namreč k meni Miloš in rekel: „A bi ti kaj napisal za Glasbeno mladino?“ Kaj pa? „O orglicah.“

Oblila me je vročica — pa ne tista sobotna noči. Marca bo namreč minilo štiriindvajset let, odkar sem se prvič srečal z njimi. Majhne so bile, v rumeno-rdeči škatlci; in zdaj naj o njih, ki jih že tako dolgo od blizu poznam, tudi pišem! Pa celo v Glasbeno mladino! Kaj naj napišem o orglicah?

Res si nikoli ne bi bil mislil, da mi bo moj prvi „pop“ instrument zadal toliko težav, a ne pri igranju, temveč pri pisanju o njem.

„ORGLICE — Pihalo s premikajočimi se jezički, ki ga igramo z usti. Orglice so raznih velikosti in izdelave; izumil jih je F. Buschmann 1821 v Berlinu.“ Tako piše v Škerjančevem Glasbenem slovarčku.

Orglicam se reče tudi ustna harmonika, kar je pravzaprav bolj pravilno poimenovanje, saj ta instrument deluje enako kot harmonika. Namesto raztegljivega meha nam rabijo pljuča, tipk oziroma gumbov ni, z usti zrak kar „direktno vbrizgavamo in izsesavamo“. Ob vstopu in izstopu zraka kovinska peresca zanihajo in s tem povzročajo zvok. Od velikosti in debeline teh jezičkov (kovinskih peresc) je odvisna višina in barva tona. Orglice so sestavljene iz treh glavnih delov: lesenega jedra s prekatmi, ki vodijo zrak k posameznim jezičkom, pritrjenim na dveh kovinskih ploščicah, ki sta nekakšni „klaviaturi“. Tretji del pa je pločevinast pokrov, ki je na eni strani odprt, na drugi zaprt oziroma tesno pritisnjen na leseni del in tako rabi kot zaščita za nežna peresca in kot resonator.

Čeprav je orglice izumil Nemeec, bi v šali lahko rekli, da jih je naredil Škot ali Gorenjec, kateremu se je zdela prava harmonika predraga. Zaradi priročnosti in nizke cene so orglice med najbolj razširjenimi zabavnimi instrumenti, pa naj gre za narodno, popevkarsko, rockersko ali celo jazzovsko glasbo. K temu je pripomogel tudi razmeroma lahek sistem igranja — pihneš v eno luknjico in zazveni posamezen ton; pihneš v več luknjic, zazveni akord. Pri obrnjenem „postopku“ orglice prav tako zazvenijo in skozi njih dobesedno lahko dihaš, tako da ni treba posebej zajemati zraka.

V zgodovini so orglice našle svoje mesto najprej v ljudski, recimo narodno-zabavni glasbi. Zato tudi nič čudno, da so jih na oni strani Atlantika temnopolti delavci kaj hitro vzeli za svoje.

ORGLICE

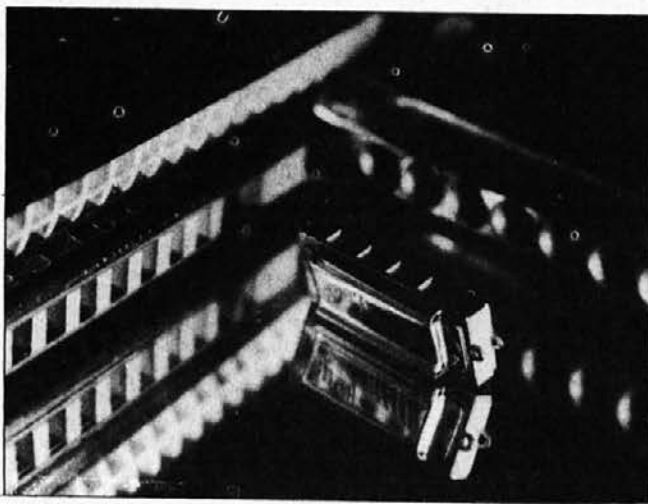
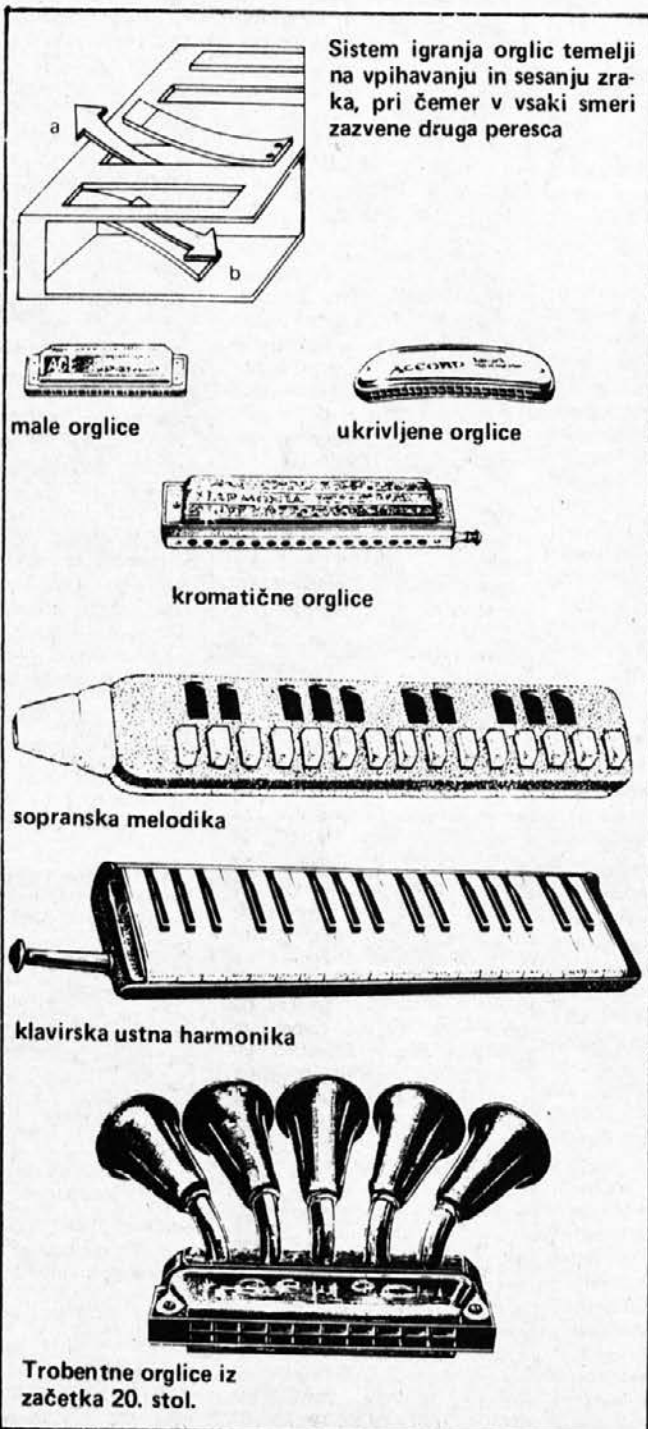

FOTO: LADO JAKŠA

In s tem se je začel pohod orglic v blues, pa rock and roll in nazadnje v rockersko oziroma svetovno pop glasbo. Spet lahko omenimo le dve imeni, ki pa sta še vedno najpomembnejši: The Beatles in Bob Dylan. Oboji so imeli na prvih posnetkih tudi značilni zvok orglic. Bob Dylan je v smelalni studio prvič stopil kot orgličar in ne kot pevec, kitarist ter komponist! Pomagal je Harryju Belafonteu, Big Joe Williamsu in drugim.

Orglic ni težko začetni igrati, tudi prvih nekaj pesmic se lahko z dobro voljo in povprečnim posluhom naučiš v nekaj dneh. Toda dobro igrati, igrati zahtevnejše pesmi in improvizacije je zelo težko, kot je pravzaprav pri vsakem instrumentu. Napisanih je precej učbenikov in priročnikov, vendar večinoma za bluesovske načine igranja. Obstajajo trije, omenim naj le dva. Osnovni, pri katerem pač igraš v isti tonaliteti (duru), v katerem so orglice, ter bluesovski, kjer igraš kvarto niže od normalne uglasitve (s C orglicami, na primer, G-dur). Orglice so namreč diatoničen instrument, na katerem so samo osnovni toni lestvice, brez vmesnih poltonov. Zato izdelujejo orglice v vseh tonalitetah — od C-dura, ki je najbolj razširjen, do B-ja. Tudi velikosti so različne — od najmanjših, k jih zlahka vtakneš

med sprednja dva sekalca in v katerih se kljub majhnosti skriva cela oktava, do največjih, ki zajemajo najmanj štiri oktave. Orglice seveda niso samo solističen instrument, pred leti so bili zelo priljubljeni različni orgličarski ansambli, v katerih so bile tudi basovske orglice in tako dalje.

Sodobna tehnika je prinesla tudi kromatične orglice, v katerih sta dve ločeni „klaviaturi“, ki ju poljubno odpiraš oziroma zapiraš z registrom, postavljenim med vhodnimi odprtini (ki so pri teh orglicah po navadi okrogle) in začetkom prekatov, ki vodijo k perescem. Poslušajmo le enega mojstra tega instrumenta: Stevija Wonderja, ki se z orglicami lahko postavi ob bok najboljšim saksofonistom.

Še beseda ali dve o proizvajalcih. Na našem trgu se včasih dobi Hohnerjeve orglice, ki so najboljše. Tudi nekatere kitajske so vredne svojega denarja, čeprav jih je težje igrati. Zahtevajo namreč več zraka. Vseh ostalih orglic, predvsem pa tistih, ki imajo plastično jedro, pa se je bolje izogibati, če nočete zasovražiti tega instrumenta.

In za konec še minutke za higieno...

Težko oziroma nemogoče je orglice čistiti. Zato imejte predvsem usta čista, preden si vtaknete orglice med ustnice. Čeprav je res, da stari bluesmani svoje dragocene instrumentke stalno hranijo v kozarcih z viskijem.

TOMAŽ DOMICELJ

**LEONARD COHEN/
DEATH OF A LADIES'
MAN/ SUZY**

Nič več kot pesniška zbirka Leonarda Cohena. Zakaj? Tokrat je Cohen samo avtor besedil, glasbo pa je napisal „alni“ producent Phil Spector, ki je kriv za zvočno zmedo na plošči. Glede na prejšnje plošče mi ni jasno, čemu potrebujejo tako intimna pesniška besedila tokrat približno petdeset izvajalcev, od tega npr. deset kitaristov, devet klaviristov, komorni zbor... Ob vsem tem pa so priredbe neizgledno popevkarske, kar velja tudi za melodijo skladb.

**JACKSON BROWNE/
RUNNING ON EMPTY/
SUZY**

Avtor—pevec, kitarist in pianist Jackson Browne se prvič predstavlja pri nas s sicer ne najboljšo ploščo. Če povem, da je avtor skladbe *Take it easy*, že veste, kakšno vrsto glasbe piše in izvaja. Najbolj je razpoznaven zvok country in folk glasbe, ki je združena z rockom, vendar nikoli glasnim. Za lažje razumevanje besedil so za spremembo poskrbeli pri Suzy tako, da so jih natisnili na notranjem ovitku. Kot pri večini avtorjev—pevcev tudi pri Brownu predstavljajo boljši del.

JUDY COLLINS/ SUZY

Judy Collins, pevka—avtorica, kitaristka in pianistka je (po krivici) zapostavljena, vendar tudi sicer najbrž ne bi dosegla bistveno večje popularnosti, kot jo je. Ker je svojo glasbeno pot začela kot pianistka klasične glasbe, je ta sled ostala v skladbah, ki so bliže folk—glasbi. Posebno vrednost imajo priredbe, včasih je dovolj samo njen glas in kitara, morda je dodan še bas ali klavir, kje v ozadju lebdi violina. To je vse, vendar je dovolj, da se ustvari svojevrstno vzdušje.

**CARL PERKINS/ OL'
BLUE SUEDE'S BACK/
RTV LJUBLJANA**

Carl Perkins, znan izvajalec rock'n'rolla še iz druge polovice petdesetih let, je tako kot Johnny Cash in Elvis Presley prenašal izkušnje iz country zvokov na rock'n'roll. Skladbe na tej plošči so izbor rock'n'roll uspešnic različnih avtorjev. Med njimi sta dve njegovi, prva uspeha iz leta 1956: *Blue suede shoes* in *Rock on around the*

world. Med drugimi skladbami naj omenim *Rock around the clock*, ki je najbolj znan v izvedbi Bill Halleya, Tutti Frutti, s katerim je imel precejšen uspeh Little Richard, Mablellene Chuck Berryja in še sedem drugih.

Samim skladbam, v prvotni izvedbi ni kaj očitati, imele so precejšen vpliv na rock, vendar pa so v novih priredbah izgubile živahnost in sproščenost. Vtis, ki ga dajejo nekako nasilno umirjene skladbe, bi se še najlažje opisal z izrazom „salonski“ rock'n'roll, tudi rock'n'roll, prirejen v popevke.

**CRYSTAL GAYLE/
WE MUST BELIEVE IN
MAGIC/
RTV LJUBLJANA**

Kdor pozna film „Nashville“ ali ve, kakšne zvoke proizvajajo v istoimenskem mestu, lahko že predvideva, kakšne zvoke lahko pričakuje. Za to, kako najlažje uspeti v popularni glasbi, je znana formula: privlačen izvajalec, kar srčkana Crystal Gayle prav gotovo je, hitro zapomnljive melodije s prizvokom kvazi—country glasbe, že stokrat slišane besede in besedila pa ekonomska propaganda. Uspeh zajamčen. Resnično, nepotrebna plošča ameriške pop—narodno—zabavne glasbe na našem tržišču.

**FATS DOMINO/
LIVE IN EUROPE/
RTV LJUBLJANA**

Tako kot Carl Perkins tudi Fats Domino živi na račun stare slave. Vse, kar nam nudi na tej plošči, ki je bila posneta lani na turneji v Zahodni Nemčiji, je bilo izdano po nekajkrat na prejšnjih ploščah. Zvok se od leta 1950, ko je imel prvo uspešnico, ni dosti spremenil. Svoj stil je izgradil med rhythm and bluesom in rock'n'rollom, enkratno je tudi igranje klavirja pod vplivom bluesa, boogija in ragtimea. V izboru skladb so njegovi največji uspehi petdesetih in šestdesetih let, ne manjka skoraj nobena: od prve *The fat man*, (1950), *Goin' home* (1952), *Ain't It a Shame* (1955), *I'm in love again* in *Blueberry Hill* (1955), *Blue Monday* (1957), *Wholla Lotta loving* (1958)...

**GERRY RAFFERTY/
CITY TO CITY/
RTV LJUBLJANA**

„City to city“ predstavlja osvežitev glede na druge plošče

rocka, izdane pri nas v zadnjem času. Gerry Rafferty ni tako neznan, čeprav je uspel šele s to ploščo. Njegov rock je neizgledno angleški, obenem tudi dovolj osebno obarvan. Kot večina glasbenikov—individualistov izhaja iz angleških zvokov. Poleg najrazličnejših kitar ustvarjajo vzdušje glasbila s tipkami in tolkala. V uspešnici *Baker street* je uspešno upravljen saksofon, ki vodi skladbo. Skladbe temeljijo na osnovni melodiji in vodilnem Gerrijevem glasu, zanimivih priredbah, skladbe so tudi dovolj dolge, tako da pridejo do izraza vsa glasbila.

MILOŠ BAŠIN

**DOBER DAN, CIBAN
HELIDON**

Notni zvezek slovenske klavirske šole „Dober dan, cibani“ Igorja Dekleve je po enoletni zamudi dopolnila plošča z zvočno sliko pesmi, ki jih igra avtor. Željno pričakovani učbenik že razveseljuje rosnio mlade pianiste, pedagogi pa so brez skrbi odložili zaprašena Bayerja in podobne tuje klavirske šole. Malčkom je čustveno blizu pristna slovenska melodika, ki jo sodobnost še kako zanemarlja. Zakaj ne bi glasbeno vzgajali s skladbami in pesmimi, ki otroka sprostitjo in takoj pripeljejo v aktivno muziciranje? Tudi besedilo je v oporo pri premagovanju različnih tehničnih posebnosti in muzikalnih prvin, melodika besede nas lahko uvede v glasbo. Ne nazadnje so tudi avtorjeve sposobnosti prinesle sodobnejši zvok in izraz, ki je bliže sedanosti.

Pri Helidonu odtisnjena plošča je posneta solidno, brez dodatnih šumov, ohranja lep klavirski zvok. Avtor že v začetku notnega zvezka oziroma posnetkov na plošči podaja muzikalno oblikovane skladbe (agogika, dinamika...). Učiteljem bo plošča uporaben metodični pripomoček tako za popestritev klavirskih ur kot ilustracijo notne slike. Številnim znanim melodijam v avtorjevi priredbi je v notnem zapisu dodano besedilo, na plošči pa je načrtno izpuščeno; tako prepušča učitelju in učenču prosto izvedbo. Avtorjeve lastne skladbe sistematično seznanjajo učenca z glasbenimi izrazi (solmizacijski zlogi, kolo, valček, polka, igrivo, dvojemke, etuda...), razpoložensko mu približa skladbe, ki nekaj izražajo (Rega rega, Ura,

Lutka pleše, Na gugalnici, Odmev v gorah...).

Glasbenemu pedagogu z dovolj fantazije bosta notni zvezek in plošča s posnetki veliko koristila, da bo otroka privabil in mu odprl širok svet glasbene ustvarjalnosti. URŠKA ČOP

**KNJIGA
O DYLANU**

Anthony Scaduto, BOB DYLAN, izdala Pomurska založba v Murski Soboti, 1978, 437 strani, prevedel Tomaž Domičelj.

Knjiga bi lahko imela naslov *Srečanja z Bobom*. Avtor se je s številnimi pogovori, še bolj mnenji Bobovih prijateljev in prijateljev, znancev in neznancev, ki so bili in so najrazličnejših zanimanj in poklicev, izognil morda subjektivnemu pisanju, torej knjige ni „ustvarjal“ povsem sam. Ne spoznamo, ne razkrinkamo samo Boba, temveč izvemo mnogo o političnih, socioloških, kulturnih gibanjih v ZDA, predvsem o prelomnih zvočnih dogajanjih od štiri-desetih do sedemdesetih let.

Sodobno napisan roman nas s filmsko privlačnostjo vsrka vase, odstavki so prizori, v vrsticah se najdejo verzi iz Bobovih pesmi, ki še bolj prepričljivo predstavijo Dylana. Kot je zapisano na ovitku: Anthony Scaduto posega v začetke Dylanove glasbene poti, v njegova gimnazijska leta v majhnem podeželskem mestu. Ironija — le ena izmed mnogih, ki se pojavljajo v Dylanovem življenju — je v tem, da nikoli ni hotel postati radikalistični prerok, frikovski guru, odrešenik in vse ostalo, za kar so ga mnogi imeli in ga še imajo. Preprosta, a težko sprejemljiva resnica pa je, da si je želel biti edinole — po njegovih lastnih besedah — „večji kot Elvis Presley“.

Avtor snema masko z Dylana in odkriva vse pomembne okoliščine, v katerih in ob katerih se je razvijal ter rasel. Naj je genij ali ne, naj je hotel postati, kar je, dejstva ostanejo: Bob Dylan je Robert Allen Zimmerman, ki je spremenil ime in dolgo časa ni hotel priznati židovskega izvora; Bob Dylan je začel igrati v rockerski skupini, nadaljeval kot ljudski pevec in se povrnil k rock'n'rollu...

Krinka je padla, zvoki ostanejo.

MILOŠ BAŠIN

Nadaljujmo naš sprehod po zgodovini razvoja orgel. Do 15. stoletja so se razvile vse novosti, ki jih potem lahko štejemo kot sestavni del klasičnih – baročnih orgel. Pojavilo se je *ohišje*, razvila se je *vetrovnica s tonsko kancelo* (iz dvojno zaporo), razvile so se nove vrste piščali, kot posebno izboljšavo pa poudarimo vključitev *plošče z vreteni* v trakturo.

S poznejšo zgodovino lahko opravimo na kratko (v grobem), razdelimo jo na tri dele (seveda se ne bomo spuščali v razlike po posameznih deželah)

1. Doba baročnih orgel (klasičnih, od 16. stoletja do začetka 19. stoletja) z značilnostmi:
  - mehanska traktura (ki je omogočala neposreden stik organista s piščalmi)
  - vetrovnica s tonskimi kancelami
  - razdelitev piščali v posamezne dele ohišja po sorodnosti
  - število registrov ni večje od 45, novi registri oponašajo instrumente tiste dobe
2. Obdobje romantičnih orgel (2. polovica 19. stoletja do začetka 20. stoletja);

- mehansko trakturo zamenja pnevmatska: v zvezo tipka – ventil nastopi nov posrednik, – zrak. S pritiskom na tipko se odpre poseben ventil, ki spusti zrak po kovinski cevki, in šele pritisk tega zraka odpre ventil v vetrovnici, ki potem spusti zrak v piščal, kar pa traja od pol do ene sekunde;
- pojavi se cela vrsta novih vetrovnic (zaradi pnevmatične trakture);
- šele s pnevmatsko trakturo je bilo mogoče povečati število registrov na sto in še več, z željo po posnemanju barvitosti velikega romantičnega orkestra
- zaradi prevelikega števila piščali je izginil princip razdelitve ohišja v posamezne dele

- pnevmatska traktura je omogočila tudi uvedbo cele vrste tehničnih pomagal za igranje (posebno pri *registraciji* – menjavanju registrov)

3. Posebno zanimivo je naše stoletje, ko je razvoj orgel šel v dve smeri:

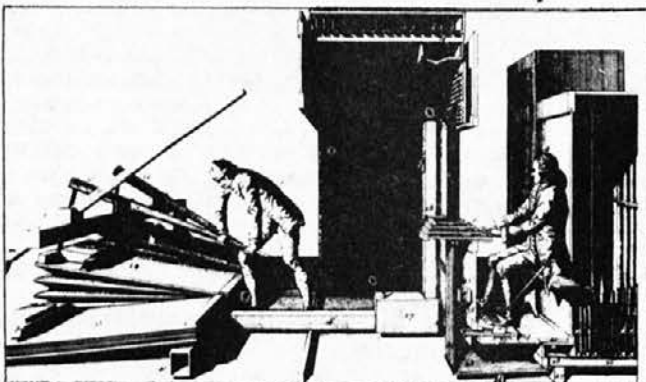
Na eni strani se je nadaljeval z izumom elektrike. Romantične orgle so prešle v električne orgle, ki

- imajo namesto pnevmatske električne trakturo – posrednik med tipko in ventilom je postala elektrika, ki ob pritisku na tipko vključuje elektromagnet, ta pa odpre ventil v vetrovnici
- temu primerno so se zopet pojavile nove vrste vetrovnic
- število registrov je v posameznih primerih naraslo čez dve-

– ohišje je skoraj popolnoma izginilo

Na drugi strani pa se posebno po drugi svetovni vojni izdeluje vedno več orgel po baročnih vzorih (točka 1.), seveda v nekoliko modernizirani obliki (moderno ohišje in polnjenje mehov z električno zračno črpalko). Samo takšne orgle (razen starih) so primerne za izvajanje glasbe, ki je bila napisana recimo pred letom 1850.

Pristaši te smeri (mi se jim

6. Prerez francoskih orgel iz 18. stoletja

bomo pridružili) imenujejo električne orgle 20. stoletja tudi *stroj za proizvajanje zvoka*, z opravičilom, da je izgubljena intimna povezava organista (tipka) – piščal (ventil), saj jo je prevzela „brezčutna“ elektrika.

Seveda pa se jim ne odreka zgodovinska vrednost, ki jo imajo kot predhodniki današnjih elektronskih naprav (elektronske orgle in moog synthesizerji), in kot instrumenti za izvedbo sodobnih del. Teh je pa mnogo manj, kot del, ki so bila napisana pred letom 1850, in za katera so električne orgle popolnoma neuporabne.

Poglejmo si sedaj posamezne dele tako imenovanih klasičnih orgel.

PIŠČALI

Orgle imajo dve vrsti piščali – ustnične in jezične. Prve navadno prevladujejo (85–95%). Seveda so tudi izjeme; nekatere orgle sploh nimajo jezičnih piščali, Ktesibiosove so imele samo jezične (aulos), na Iberijskem polotoku pa imajo orgle celo do 50% jezičnih piščali (samo te so dovolj glasne, da lahko s svojim zvokom napolnijo ogromne katedrale)

Ustnične piščali (slika 1) so v bistvu podobne blokflauti. Stavljene so iz *noge* (b) (za dovod zraka) in *telesa* (a) (resonančne cevi), ki ju loči *jedro* (c). Zrak prihaja po nogi (ta mora biti dovolj dolga, da se lahko

umirijo vrtinci zraka, ki nastanejo ob vstopu v nogo), se stisne v *špranji* (d) med jedrom in nogo (tu ima jedro navadno drobne navpične zareze, da se tok zraka še polepša) in se lomi na *zgornji* (f) *ustnici odprtine*. (e)

To povzroči nihanje zračnega stebra v cevi. Hitrost nihanja je odvisna od dolžine tega stebra, kar pomeni, da je višina tona odvisna od dolžine telesa piščali. Dvakrat daljša piščal daje oktavo nižji ton, za polovico krajša daje oktavo višji ton. Telo piščali je lahko valjaste, rahlo koničaste ali rahlo lijakaste oblike. Na vrhu je piščal odprta, polzaprt ali zaprta. Zaprta piščal daje oktavo nižji ton. Razmer med premerom in dolžino piščali

jezička, z njim pa niha tudi zrak v odmevni cevi. Hitrost nihanja jezička je odvisna samo od dolžine nihajočega dela jezička, to je od mesta, kjer se dotika pero, do konca. Tako se pero uporablja za natančno uglastev piščali. Dolžina, oblika in material telesa vplivajo samo na barvo in jakost zvoka. *Normalno* imenujemo dolžino, ki jo ima odprta ustnična piščal z isto višino tona. Povejmo še, da so ti jezički *zadevajoči* (nihajo samo v eno stran), za razliko od *prenihajočih* (nihajo v obe strani), ki so vgrajeni v harmonije, harmonike in orglice. Poizkus uporabe le – teh se pri orglah ni obnesel – *prenihajoči* jezički ne dajejo plemenitega zvoka.

Register je zaporedje piščali iste barve in različnih višin tona, obenem pa tako imenujemo tudi vzvod, s katerim to zaporedje vključimo. Register označujemo z imenom, ki se nanaša ali na obliko piščali, ali na barvo tona, ali na instrument, ki ga register oponaša.

Dispozicija je seznam vseh registrov določenih orgel. Ta je odvisna od velikosti orgel, dobe, dežele, naročila, mojstra, prostora. Lahko rečemo, da na svetu pravzaprav ni dveh popolnoma enakih orgel.

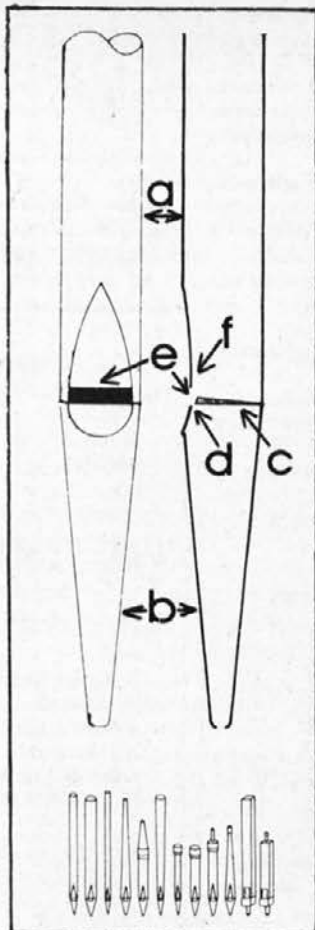
INTONACIJA

Absolutna višina tona je danes mednarodno določena s 440 nihaji na sekundo za komorni ton a₁. S tem so določene tudi dolžine piščali. Ker pa je nekoč bila dolžina čevlja različna od dežele do dežele, se je s tem spreminjala tudi absolutna intonacija. V šali bi lahko rekli: čim manjša je bila v neki deželi poprečna dolžina noge, tem višje je bilo „glasbeno vzdušje“.

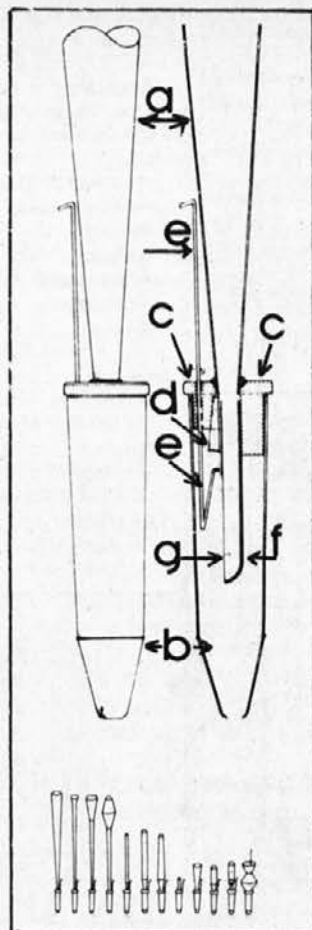
Relativna intonacija – razmerja med posameznimi toni v kromatični lestvici – se je spreminjala od dobe do dobe vse do današnje temperirane uglastve – razmerja višin vseh poltonov so enaka. Povedati pa moramo, da orgle dosti lepše pojejo, če so netemperirano uglaste, tako seveda le v nekaj osnovnih tonalitetah, kar so pa stari mojstri zavestno upoštevali.

MEHOVJE

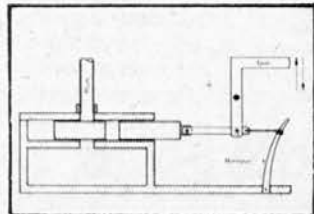
Ena izmed Ktesibiosovih pobud pri izumu orgel je bila gotovo nezadostna človekova sapa. Hotel jo je nadomestiti z umetnim, nepretrganim zračnim tokom. Iznajdba z vodno črpalko je bila sicer genialna, a nepraktična (transport vode). Kasneje so začeli uporabljati zračne mehove iz kože (kot so jih imeli za prevoz tekočin na živilih). Naslednja stopnja so bili mehovi, ki

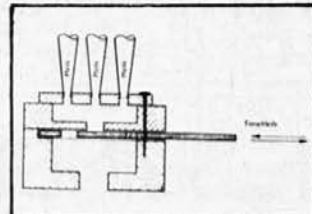
1. Vrste ustičnih piščali.

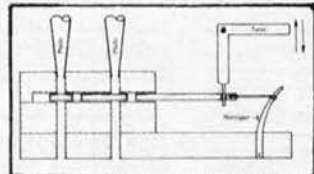
2. Vrste jezičnih piščali

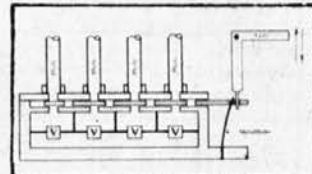
7. Prezre vetrovnice po Heronu (1. stoletje)

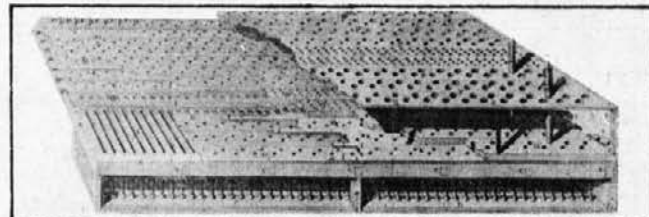
8. Prezre vetrovnice po Théophilu (11. stoletje)

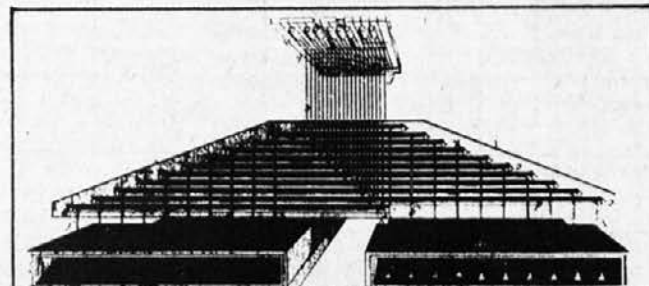
9. Vetrovnica iz visokega srednjega veka

10. Klasična (baročna) vetrovnica z dvojno zaporo

11. Načrt klasične vetrovnice iz leta 1766

12. Načrt trakture iz leta 1766

so imeli dve stranici iz lesa, povezani s kožo, in končno lesene mehove v obliki harmonike, kjer je koža rabila samo še za robove. (slika 6)

SISTEM ZA PORAZDE LITEV ZRAKA

Vetrovnica je lesena škatla z luknjicami na zgornji strani, na katerih stojijo piščali, v njej pa so ventili, ki spuščajo zrak do posameznih piščali po ukazih s klaviature in registrature.

Vetmi kanali so lesene cevi, ki dovajajo zrak iz mehov do vetrovnice (ali več vetrovnic).

Klaviatura in pedali. S pritiskom na posamezno tipko ali pedal odpremo ventil v vetrovnici, ki dovaja zrak vsem piščalim te tipke. Seveda pa se določena piščal oglašajo, če je odprt tudi register, ki ima v svojem zaporedju to piščal.

Registratura je skupina vzvodov (registrov), s katerimi vključujemo piščali iste barve (registre); to se izvrši v vetrovnici.

Posebna dolga deščica z luknjicami, ki se ujemajo z luknjicami na zgornjem delu vetrovnice, se da premikati levo in desno. Kadar se luknjice pokrivajo, je register odprt, če ne, je zaprt. To nam lepo shematično prikaže slika 10, načrt je na sliki 11 (piščali je narisanih le nekaj, medtem ko vidimo razvojne stopnje na slikah 7, 8, 9.

Traktura je povezava med tipkami klaviature in ventili v vetrovnici. Tu je glavni del plošča z vreteni, genialna iznajdba iz 12. ali 13. stoletja. (slika 12)

Prej je klaviatura bila tako široka kot vetrovnica, pod vsakim ventilom ena tipka, tako da sta navadno morala igrati dva. Ta plošča je omogočila s posebnim prenosom z vreteni zožitev klaviature na normalne mere, tako da je lahko igral en sam človek.

OHIŠJE

To je velika lesena omara, spredaj odprta in razdeljena v več delov (za vsako vetrovnico eden). Iznašli so jo v poznem srednjem veku, prej so bile orgle namreč brez ohišja. Ohišje je kmalu postalo važen element cerkvene dekoracije, navadno protiutež bogato izrezljanemu oltarju na drugi strani, organsko vključeno v prostor. Tudi akustične raziskave so pokazale, da ima ohišje važno vlogo usmerjevalca in ojačevalca zvoka.

PROSPEKT

To je sprednja stran instrumenta s prvo vrsto piščali, ki so navadno posebno lepo okrašene in tvorijo celoto z ohišjem. Ko je izginilo ohišje, je izginilo tudi klasični prospekt in do veljave so prišle moderne arhitektonske kompozicije prosto stoječega prospekta.

SKLEP

Naredili smo kratek in površen izlet v čudovit instrument — orgle. Če je koga ta članek vzpodbudil k razmišljanju, kaj so orgle in kaj niso, je bil namen dosežen. Če pa si bo kdo poiskal še kakšno knjigo, toliko boljše. Pri pisanju zgodovinsko-materialističnega pogleda na razvoj orgel pa je treba paziti:

— da ne opisujemo zgodovino kot nenehen vzpon od primitivnih začetkov v antiki, preko mračnega srednjega veka, do popolnosti v našem stoletju, kajti to je preveč pozitivistično gledanje v stilu „vedno bolje“ namesto vedno drugače“;

— da so vse dobe enakovredno zastopane, da ni prevelik poudarek na 17. in 18. stoletju — baroku, ki pa je bil pravzaprav samo „provincialna specialiteta“ dežele severno od Alp — današnje Nemčije.

Tako ne moremo govoriti o stalnem izboljševanju, kvečjemu o stalnem spreminjanju in iskanju novega. V vsaki dobi so se razvili instrumenti, ki so ustrezali glasbi tistega časa (in glasba ljudem) in obratno. Ta medsebojni povratni vpliv srečujemo prav v seh časih človekovega ustvarjanja. Vedno pa je bilo tako, da so se obdobja naglega razvoja menjavala z obdobji mirovanja, viška neke kulture, prehodnimi obdobji in celo obdobji nazadovanja. Za opazovanje in preučevanje pa so vsa enako zanimiva.

Sicer je res že v našem stoletju veljalo, da je vsaka tehnična iznajdba pomenila tudi kulturno in umetniško pridobitev za človeka. Ko pa je danes postalo tehnično prav vse mogoče, se začinjajo ljudje počasi zavedati, da vse tehnične novosti (čeprav izgleda na prvi pogled) ne pripomorejo tudi k dvigu človekove kulturne ravni.

Nasvidenje na naslednjem orgelskem koncertu.

BORIS HORVAT

NAGRADNI RAZPIS

Mladi ugankarji, spet razpisujemo nagrade za skandinavsko križanko. Med reševalci s pravilnimi rešitvami bomo izžrebali pet nagrajencev, ki bodo dobili veliko ploščo komornega ansambla Slavko Osterc. Rešitve pošljite najpozneje do 1. decembra na naslov: Uredništvo revije GM, Krekov trg 2/II, 61000 Ljubljana.

NAGRADE ZA KRIŽANKO ŠT. 1

Med številnimi rešitvami križanke iz prve številke GM je bilo tokrat kar 65 pravih. Izžrebali smo pet reševalcev, ki bodo dobili obljubljeni ploščo ansambla Slavko Osterc. Ploščo bomo poslali: Andreji Kolenc iz Velenja, Pavlini Ošlak iz Črne na Koroškem, Matejji Bovhan iz Trbovelj, Petru Kralju iz Ljubljane in Karmen Volčini z Jesenic.

REŠITVE IZ 1. ŠTEVILKE

SKANDINAVSKA KRIŽANKA — Vodravno: redar, birt, velika, elan, Sava, Ado, nona, lega, znak, val, ako, četrt,

karo, Bunsen, akt, AG, inča, hvala, Ork, Aden, mala terca, laki, Kanaan.

OPERNI JUNAKI: 1. Dalila, 2. Izolda, 3. Desdemona, Olimpija; 1. Ernesto, 2. Nadir, 3. Edgar, 4. Janko. Končna rešitev: DIDO IN ENEJ.

POSETNICA: Branka Kraner. PALINDROMI: 1. Roma—Amor, 2. grob—Borg, 3. Korab—barok, 4. Atika—Akita.

Končna rešitev: ABBA (ena ko se bere tudi nazaj!)

KVIZ: 1. b, 2. c, 3. c, 4. a, 5. b, 6. č, 7. a, 8. b, 9. č, 10. c.

POPEVKARSKI NASLOVNICI

Mladoporočenca Adi in Darja sta prvi pismi drug drugemu opremila kar z naslovom mož in žena. Pri tem pa nista opazila, da se skupaj z naslovoma v njihovih imenih skrivata dva slovenska popevkarja, v Adijevem zmogovalec letošnjega celjskega festivala popevk, v Darjinem pa naša starejša popevkarica.

**Mož ADI
C. TOMELJ**

**Žena
DARJA
JARM**

KVIZ

Vprašanja v kvizu imajo na izbiro dva, tri ali več odgovorov, med katerimi je pravilen samo eden.

1. AULOS je bilo starogrško pihalno glasbilo, ki je prednik današnjega

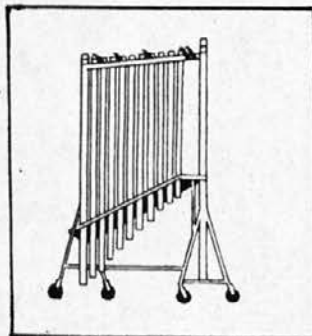
- a) fagota
- b) klarineta
- c) oboe
- č) roga

2. FAKTURA je glasbeni izraz za

- a) zgradbo, ustroj skladbe
- b) prekinitev skladbe z daljšo pavzo
- c) račun za prepisovanje not

3. Glasbilo na sliki so

- a) činele
- b) zvonovi
- c) kastanjete

4. A CAPELLA je glasbena oznaka, ki pomeni

- a) znova od začetka
- b) izvedbo le za zbor, brez instrumentov

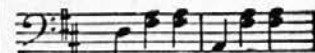
c) znak za začetek dirigiranja

5. Notni primer na sliki pomeni obseg glasu za
- a) sopran
  - b) tenor
  - c) bas

6. Notni primer na sliki je tipičen ritmični obrazec za

- a) gavoto
- b) polko
- c) valček

7. Kateri španski skladatelj je avtor opere Kratko življenje?

- a) Isaac Albeniz
- b) Manuel de Falla
- c) Enrique Granados
- č) Joaquín Turina

8. Za katera solistična glasbila je Beethoven napisal ploviti troni koncert z orkestrom?

- a) za violino, violončelo in klavir
- b) za violino, violo in violončelo
- c) za flavto, oboe in klarinet
- č) za flavto, klarinet in rog

NAGRADNA SKANDINAVSKA KRIŽANKA „INTERVALI“ 2

SESTAVIL IGOR LONGYKA	TRSKA	DEL OBRAZA	MESTO V NOTRANJO STI DALMA CIJE	OKRAJŠAVA ZA ATMOSFERO	LEVI PRITOK RENA V ŠVICI	SODOBEN SLOVENSKI PISATELJ IN PREVAJALEC	PRESEDNİK AFRIŠKE DRŽAVE UGANDE (IDI)	JEZIKOVNA POPRAV- LJALKA BESEDIL	VELIKA ZVEZDA V GEVEZDAJ ORLA
	ME PISATE- LICE VAŠTETOVE 12. in 5. ČRKA					ZIDNA OBLOGA OČKA			
	NAJVEČJA REKA V ZRI NEMCIJI			PONAVJAL- CI DIRIGENT SF (ANTONI)	GRŠKA ČRKA	MLADA RASTLINA ZA SJEJANJE BARVA KOŽE, TEN			
	KEMIČNI SIMBOL ZA FOSFOR	PREPROSTI PLUGI	MALIK	„NE PTIČ NE MIS“ KARTONKE PLATNICE ZA AKTE	NIZEK ŽEN- PEVSKI GLAS GRŠKA BOGI- NJA NESREČE	KEMIJSKI SIMBOL ZA BIZMUT	AVT. OZNAKA ZA KRANJ	ORANJE VISOKA GORA NAD LAJBLI BARJEM	LAJSKO MOŠKO IME
	MESTO V JUŽNI TURČIJI				RIMSKI CESAR 12. ZAČETKA NAŠEGA ŠT. 100 m2		PISATELJICA PEROCIJEVA		
	POKROV ZA ODPRTINO V TLEH METER				UPRAVA JAVNE VARNOSTI OGLJIK			GLAVNO MESTO JORDANJE	

NAGRADNI RAZPISI

Natečaja, ki smo ju za mlade dopisnike razpisali v prvi številki, sta vzbudila spodbuden odmev. Dobili smo lepo število prispevkov, presenetili pa ste nas tudi z odgovori, katero glasbilo je na naslovni strani. V lanski številki smo ta glasbila res objavljali kot uganko, ki ste jo prav množično reševali in se nanjo kar navadili, zato vas je precej poslalo odgovore, ne da bi uganko ponovno zastavili. Spričo takega zanimanja smo se odločili, da z uganjevanjem naslovnice nadaljujemo, še vedno pa ostane v veljavi natečaj za zgodbo z naslovne strani.

Podelili smo že tudi prve nagrade. Najprej jo dobi – in to obljubljeni knjigo Leonarda Bernsteina SREČNE URE OB GLASBI – za najboljšo zgodbo z naslovne strani BOŠTJAN TOMAN z OŠ dr. Josip Plemelj na Bledu. V svojem prispevku zelo spretno stopnjuje napetost in pričakovanje ob izvedbi koncerta, potem pa bralca iznenada potegne za nos s povsem drugačnim koncem. Preberite to zgodbo, objavljamo jo v celoti!

Izžrebali smo tudi tri nenapovedane nagrade za tri reševalce, ki so pravilno uganili glasbilo na naslovnici (orgle). Knjižno nagrado bodo dobili Lojze Hafner iz Škofje Loke, Nataša Petrič iz Ljubljane in Simona Silar iz Kranja.

ZGODBA Z NASLOVNE STRANI

Dvorana lepo razsvetljena, na odru polno cvetic, ob steni orgle. Ljudje nestrpnost pričakujejo nastop znanega organista.

Še zadnjič se pogledam v ogledalo in odločno stopim na oder. Ploskanje, vzkliki. Priklonim se, pogledam po polni dvorani in odidem k orglam. Pogled na note pred menoj, na roke in klaviaturo. Odločim se začetni.

Najprej počasi in tiho udarjam, zvoki se vrstijo. Glas je vedno močnejši, pa tudi takt je hitrejši. Igram, igram, igram. Ves prevzet udarjam po tipkah, zvoki v ritmu zapuščajo oder in se razlegajo po dvorani. Sliši se

le igranje, v dvorani je vse utihnulo. Odigram, sam ne vem kdaj, a čutim, da je skladbe konec. Navdušeni poslušalci ploskajo. Ko vidiš, da nastopa še nisem končal, hvaležno potihnejo in zopet začnem.

Iz orgel privabljam zvoke izvira. Nežni, visoki in topli zvoki naraščajo kakor potok. Glas postaja vedno glasnejši, globlji, nižji. To je sedaj že reka zvokov, ki enakomerno teče, včasih hitro preskoči, a se zopet umiri. Tudi te skladbe je že konec, sledi ploskanje, zaslišim tudi neko čudno ropotanje. Le kaj je sedaj to?

Pogledam po dvorani. Še vedno isti zvok. Pomanem si oči, ter hitro ustavim uro budilko. Kje so ljudje? Kje orgle? Oh, sanje, torej nisem igral na orgle! Seveda, saj vendar igram kitaro. To so bile pač samo zanimive sanje.

BOŠTJAN TOMAN 6. c
OŠ prof. dr. JOSIP PLEMELJ
BLED

NAGRADE ZA PISMA IN POMENEK Z DOPISNIKI

Tudi na nagradni natečaj za dopise se je nabralo lepo število pisem, celo takih, da niti ne moremo vseh objaviti, zato smo se odločili, da tokrat nekoliko pokramljamo z dopisniki in zabeležimo le najpomembnejše misli iz njihovih pisem.

Najprej moramo povedati, da bodo vsi, ki bodo omenjeni ali objavljeni v tej rubriki, dobili obljubljeni knjižno nagrado – tematske številke revije GM iz preteklih let.

In zdaj k vašim pismom.

TANJA PERŠOLJA z osnovne šole Solkan

piše, da se oglašja prvič in da želi pisati za našo revijo o koncertih na njihovi šoli. Takole pravi:

„Na naši šoli je veliko učencev naročenih na revijo GM, med njimi tudi jaz. Revija mi je zelo všeč posebej zato, ker so v njej križanke in kviz. Ker sama igram klavir, me zelo zanimajo prispevki o raznih skladateljih in pianistih. Na naši šoli so bili že večkrat abonmajski koncerti, ki sem jih redno obiskovala. Še posebej rada poslušam pianista. V tem šolskem letu še ni bilo nobenega koncerta. Zelo sem nestrpna in upam, da mi bo naslednji kot vsi doslej všeč.“

NATAŠA VRBNJAK
iz 8. razreda OŠ
Valentin Vodnik v
Ljubljani

zelo navdušeno piše o svojem udejstvovanju v šolskem pevskem zboru Modre ptice:

„Lansko šolsko leto je večina pevcev prebredla skozi štirideset in še več nastopov. Vodila nas je spretna in hitra roka tovarišice Sakove. Ponosni smo bili ob pohvalah... A tudi lepi trenutki se končajo. Na zaključnem poslovnem koncertu zapusti 150-članski zbor približno 20 do 30 pevcev – osmošolcev. V sebi ponavljaj besede: Ne, ne bom vas pozabil. Vedno in vedno se bom vračal k vam in vašim pesmim, k vašim besedam slovesa in vašim solzam v očeh. Saj v teh solzah je vse: ljubezen, hvala in žalost, ker odhajaš. Prosim, moje ime izgovorite zadnje, da bom čim dlje ostal na tem prostorčku, na praktikabljih, med vami. A čeprav si zadnji, preberejo tudi tvoje ime. Odletiš kot prava modra ptica, a v polnem srcu ti ostanejo lepi, nepozabni spomini.“

Naš zbor in glasba sta me naredila bolj plemenita.“

NOVINARSKI KROŽEK z OŠ Črnomelj

nam na kratko poroča o koncertu pihalnega kvinteta Paul Tafanel iz Francije, ki je na turneji pri nas nastopil tudi v Črnomlju:

„Obiska smo se razveselili toliko bolj, ker živimo v kraju, kjer ni pogostih stikov z glasbo. Zato željno pričakujemo novih gostov!“

LUCIJA KOZLOVIČ iz Šmarj pri Kopru

zasluži priznanje že zato, ker nam je v kratkem času poslala kar dva svoja prispevka in sicer zgodbo z naslovne strani in zgodbo o kitarji. V uvodu prvega pisma pa pravi takole:

„Vašo revijo že dlje časa prebiram, letos pa sem se odločila, da se bom nanjo naročila. In že s prvo številko sem bila zadovoljna. Najbolj všeč pa sta mi bila dva nagradna natečaja.“

Lucija, še se oglasi!

„Spoštovani urednik!

Pišem vam prvič in mislim, da mojega pisma ne boste vrgli v koš. Z revijo sem zelo zadovoljna, vendar sem prepričana, da bi lahko malo prostora v reviji namenili tudi pismom bralcev.“

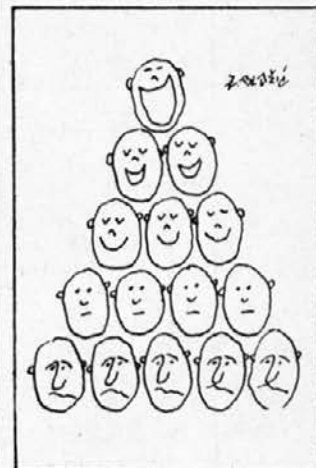
Tako začenja svoje pismo naša anonimna dopisnica, ki se je podpisala kar z „bralca“. Kot vidiš, draga bralka, smo tak prostor namenili v reviji takoj, ko smo dobili dovolj pisem. Čeprav ni lepo, da se nisi podpisala s polnim imenom, pa ti v uredniškem pismu na tretji strani odgovarjamo tudi na drugo vprašanje, ki ga zastavljaš v svojem pismu, to pa zato, ker je dovolj pomembno.

In na koncu še pismo, ki smo ga prejeli z mariborske gimnazije Miloš Zidanšek in ki ocenjuje dva koncerta na šoli. Poslal ga je BOJAN LABOVIČ:

„29. septembra se je mariborski gimnazijski publiki predstavila jazz skupina Sončna pot. Navdušila je večino prisotnih v dvorani, ki so z zanimanjem spremljali izvedbo. S svojo lirično skromnostjo v skupini izstopa saksofonist Lado Jakša, ki je tudi nekakšen duhovni vodja ansambla. Basist Dani Gančev je s svojim zanimivim stilom igranja opozoril nase že na prejšnjih koncertih. S svojim solom pa je dvorano ogrel tudi „stari maček“ jugoslovanske rock in jazz scene Ratko Divjak.“

Trinajstega oktobra se je občinstvu predstavila slovenska skupina Trans Ego Express, ki naj bi trenutno delovala v Londonu. Fantje, ki so prej igrali „elektriko“, so prišli na oder s tremi akustičnimi kitarami. Že samo vzdušje (prižgane so bile sveče), je dalo slutiti, v kakšnem stilu bo koncert. Skoraj vse skladbe so bile v slogu prve, ki je imela naslov Živeti v vesolju. Pohvalimo lahko večglasno petje, ki ga Ego solidno obvladajo. O nastopu skupine so bile med poslušalci različne ocene.“

Ž-DUR

VZORNA GLASBENA KNJIŽNICA

V Tolminu pravijo, še kina nimajo, kaj šele dvorane za kulturne prireditve. Imajo pa nekaj, česar drugje v Sloveniji ne premorejo in kar je izredno pomembno za glasbeho življenje tega kraja. Zato smo se, kljub siceršnjemu sklepu, da bomo letos obiskovali manjše kraje (največkrat bodo to kar vasi in trgi), odločili obiskati mesto, v katerem je še čutiti posledice potresa.

Ljudje v Tolminu namreč pravijo: pred potresom je bilo v glasbeno knjižnico vključenih veliko več ljudi, prihajali so tudi starejši, ne le gimnazijci, osnovnošolci so tu imeli glasbeni krožek. No, pa smo pri jedru zadeve: za glasbeni oddelek tolminske knjižnice gre. Radi bi povedali, kako izredno funkcionalno je urejen, kako prijetno je v glasbeni sobi, čeprav omet ne drži povsod čisto dobro, kako mladi radi zahajajo v knjižnico, čeprav so njeni zidovi še vedno razpokani.

Marta Fili, ki vodi tolminsko knjižnico, si je vrsto let želela, da bi tudi glasba v njej dobila svoj delež. Med zapuščino, ki jo je knjižnica odkupila po smrti nekega slikarja, je bilo tudi veliko plošč. Kako jih približati občinstvu, je bilo seveda vprašanje. Oktobra 1974 so odprli glasbeno sobo; pri pripravah je pomagal tudi dirigent Uroš Lajovic, ki je v Tolminu služil vojaški rok.

Glasbena soba je tako svojevrstna, da jo je treba natančneje opisati. Plošč je v njej približno tristo; kadar se katera obrabi, jo nadomestijo z novo. Trikrat tedensko popoldne je za dve uri in pol odprta vsem, ki želijo poslušati klasično glasbo (ščasoma nameravajo dokupiti tudi jazzovske plošče . . .). Obiskovalci — v glavnem gimnazijci, ki se med seboj poznajo in so prav zaradi prihajanja k tovarišici Filijevi postali dobri prijatelji ali pa prijateljstva še poglobili — se odločijo, ali bodo poslušali glasbo prek zvočnikov ali vsak zase. Za to so na voljo štirje pari slušalk in dva „programa“ — v sobi sta namreč dva gramofona — na katera se poslušalec priključi (ob zidu so pod letvijo priključki, vtičnici za oba programa sta skupaj). „Pred potresom,“ pravijo, „je bilo včasih toliko ljudi, da je bilo treba zvočnike napeljati v prednji prostor.“ No, zdaj je vpisanih 94 ljubiteljev glasbe, čisto redno pa se zbira okoli tovarišice Filijeve kar stalna skupina. Če se pogovarjajo o glasbi, je to prej naključno, in sami pravijo, da bi kdaj pa kdaj prišel prav tudi animator, ki bi razgovor usmerjal. Kljub temu je glasbena soba kot nalašč za enoto Glasbene mladine (na katero se v Tolminu zelo resno pripravljajo).

Bach, Vivaldi, Beethoven, Čajkovski, Sibelius, Mahler . . . so Erika, Borut, Sandi, Vili, Boris naštevati, ko smo jih vprašali, kaj najraje poslušajo. „Rad se vračam k ploščam, ki jih že poznam, posebno k Bachu in Vivaldiju,“ je rekel Vili. „Dlje ko prihajam sem, bliže mi je klasična glasba,“ je povedala Erika. „Poslušanje je sprostitve po učni uri v dijaškem domu,“ je še dodala. Boris pa je odločno izjavil: „Prigetne me edino glasba, najraje orgelska.“ Borut od časa do časa prinese lastne jazzovske plošče, ki jih nato skupno poslušajo. Sandi pa prihaja v knjižnico še drugače: s tovarišico Filijevo sta začela z glasbenimi pravljicami za predšolske otroke. Glasbo skušata otrokom predstaviti z zgodbico — pravljico, in to ne splošno znane programske usmerjene skladbe! Bojita se le — da bi bilo otrok preveč.

Sedanji prostori so včasih morda res tesni, zato pa se bo knjižnica skupaj z glasbeno sobo predvidoma do prihodnje jeseni preselila v nove prostore. Če bo prevladala zamisel o

Erika in Boris, stalna obiskovalca glasbene sobe. Med poslušanjem je mogoče marsikatero reči.

Marta Fili, pobudnica glasbene sobe v Tolminski knjižnici.

kvadratni hiši z notranjim dvoriščem, potem bo Tolmin dobil tudi koncertni atrij s premično streho: dvorano s klavirjem bi še kako potrebovali. Če ne v starih prostorih, bodo morda v novih uspeli tesneje povezati glasbeno sobo s šolami, kjer so aparature neprimerljivo slabše, pa tudi plošč še zdaleč nimajo toliko. Tovarišici Filijevi gre očitno za to, da bi bila glasbena soba, urejena s tolikšno požrtvovalnostjo, resnično dostopna vsem, ki sicer nimajo možnosti poslušati glasbo.

Vredno si je ogledati oskusno urejeno in privlačno sobo! V njej je spravljena še posebna dragocenost: izvrstno urejena karoteka plošč s trojno, izvirno in zelo moderno urejeno katalogizacijo; ta bi bila v veliko pomoč vsem, ki se lotevajo podobnih podvigov. Postaviti na noge takšno dejavnost in doseči takšno osveščenost, kakršno je čutiti pri mladih obiskovalcih, pa resnično je — podviig.

METKA ZUPANČIČ
FOTO: URŠKA ČOP